

Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke

Uudet eläkelajit 2022

Jari Kannisto

Eläketurvakeskuksen tilastoja 03/2023

Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke

Uudet eläkelajit 2022

Jari Kannisto

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Phone: +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2023

ISSN 2343-3558 Eläketurvakeskuksen tilastoja (verkkajulkaisu)

Tiivistelmä

Vuoden 2017 työeläkeuudistuksen yhteydessä otettiin käyttöön osittainen varhennettu vanhuuseläke (osittainen vanhuuseläke, OVE) ja työuraeläke. Vuoden 2022 lopussa osittaista vanhuuseläkettä sai vajaat 52 000 henkilöä – määrä nousi edellisvuodesta 20 000 henkilöllä. Samaan aikaan työuraeläkettä maksettiin 104 henkilölle.

Vuonna 2022 alkoi lähes 35 000 osittaista vanhuuseläkettä. Määrä oli 2,5-kertainen aikaisempiin vuosiin verrattuna. Loppuvuonna hakemuskäärät nousivat voimakkaasti. Pääsyy siihen oli poikkeuksellinen indeksikehitys, joka houkutteli jäämään eläkkeelle viime vuoden puolella. Näin varmisti vuoden 2023 alussa maksussa olleisiin työeläkkeisiin tulleen huomattavan indeksikorotuksen.

Vuosittain 61-vuotiaista joka kymmenes osittaiseen vanhuuseläkkeeseen oikeutetuista on sen valinnut. Vuonna 1961 syntyneistä tätä mahdollisuutta käytti viime vuonna melkein joka kuudes. Ikäluokasta lähes 12 000 valitsi osittaisen vanhuuseläkkeen. Heillä oli aikaa eläkeikään keskimäärin 3,5 vuotta, joka merkitsi keskimäärin 150 euron varhennusvähennystä 50 prosentin tasoisessa kuukausieläkkeessä.

Neljä viidestä osittaisesta vanhuuseläkkeestä oli 50 prosentin tasoisia, keskimäärin 830 €/kk. Maksettava keskieläke nousi hieman edellisestä vuodesta. Marras-joulukuussa alkaneet osittaiset vanhuuseläkkeet olivat tasoltaan selvästi korkeampia kuin tammi-lokakuussa alkaneet.

Vuoden 2022 loppuun mennessä oli päättynyt 42 000 osittaista vanhuuseläkettä, valtaosa vanhuuseläkkeen alkamiseen. Reilu kolmannes lykkäsi varsinaiselle vanhuuseläkkeelle siirtymistä yli oman ikäluokkansa vanhuuseläkkeen alaikärajan. Työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen oli päättynyt tuhat eläkettä. Viime vuonna päättyi 12 500 osittaista vanhuuseläkettä.

Vuonna 2022 osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneista yli 80 prosenttia oli työssä ennen eläkkeen ottamista. Näistä työssä olleista 90 prosenttia oli työssä myös vuoden 2022 lopussa eli he jatkoivat työntekoa.

Osittaisen vanhuuseläkkeen valinnan jälkeen keskiansio laski jonkin verran muiden samanikäisten työssä jatkavien keskiansion alapuolelle. Palkkatiedot viittaavat siihen, että reilu kolmannes osittaisen vanhuuseläkkeen valinneista vähentää työntekoa.

Työuraeläkettä on maksettu yli 300 henkilölle viiden ensimmäisen vuoden aikana eläkettä. Vuoden 2022 lopussa työuraeläkettä maksettiin sadalle henkilölle, joiden eläke oli keskimäärin 2 150 €/kk. Naisia heistä oli 11.

Lukijalle

Eläkeuudistuksen 2017 yhteydessä otettiin käyttöön osittainen varhennettu vanhuuseläke (OVE), jonka voi ottaa 61 vuoden iässä. Se korvasi aiemmin käytössä olleen osa-aikaeläkkeen. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan tavoitteena olevan, että sen avulla työntekijät ja yrittäjät voisivat jatkaa pidempään työelämässä.

Osa-aikaeläkkeen määrän ja ansioiden muutokset olivat tiukasti rajattuja, mikä teki eläkkeestä käytännössä jähmeän. Työntekijän mahdollisuudet joustaa työajoissa, esimerkiksi pidentämällä työpäivää ruuhka-aikoina, olivat vähäiset. Samoin hiljaisina aikoina työmäärän piti säilyä ennallaan, vaikka työtä ei olisi ollut. Koska osa-aikaeläke ei mukautunut eikä joutanut muuttuvissa työolosuhteissa, eläkkeen käyttöä ja ansioita jouduttiin erikseen valvomaan. Myös osa-aikaeläkkeen kustannuksia ja tasoa kritisoitiin.

Toisin kuin osa-aikaeläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke ei ole sidottu työntekoon. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen voi ottaa, vaikka jatkaisi työssä entiseen tapaan tai olisi työvoiman ulkopuolella.

Eläkeuudistuksen yhteydessä sovittiin myös työuraeläkkeen käyttöönotosta. Sen on voinut saada 63 vuoden iässä 1.2.2018 alkaen. Työuraeläkkeen saaminen edellyttää vähintään 38 vuoden työskentelyä rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavassa työssä. Myös työkyvyn on pitänyt heikentyä, vaikka sairauserusteita arvioidaan lievemmin kriteerein kuin varsinaisessa työkyvyttömyyseläkkeessä.

Raportissa tarkastellaan erikseen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja työuraeläkkeen yleisyyttä, alkaneiden eläkkeiden määriä sekä eläkkeensaajia. Aineiston avulla kuvataan uusien eläkemuotojen suosiota ja kehitystä sekä eläkkeiden tasoa. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen osalta tarkastellaan myös työnteon yleisyyttä eläkkeen rinnalla. Ansioilla tarkoitetaan tässä tilastossa palkansaajan palkkatyön perusteella työeläkevakuutettuja ansioita. Aineisto perustuu Eläketurvakeskuksen tilastorekistereihin. Eläketiedot perustuvat tammikuun 2023 rekisteritilanteeseen ja työskentelytiedot ansaintarekisterin tilanteeseen tammikuussa 2023.

Tämä julkaisu on jatkoa huhtikuussa 2022 julkaistulle tilastolle Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke: uudet eläkelajit 2021 (Eläketurvakeskuksen tilastoja 03/2022). Lisäksi Eläketurvakeskuksen kuukausitilasto sisältää lukumäärä- ja keskieläketietoja osittaisesta varhennetusta vanhuuseläkkeestä.

Tämän raportin sisällöstä vastaavat kehityspäällikkö Jari Kannisto ja tilastosuunnittelija Katariina Käkönen, joille pyydetään osoittamaan julkaisun sisältöä koskevat kyselyt ja ehdotukset. Raportin on taittanut julkaisusuunnittelija Marianne Launis. Aineiston muodostamiseen ovat osallistuneet myös tilastotutkija Jukka Lampi ja erityisasiantuntija Suvi Ritola.

Helsingissä toukokuussa 2023

Eläketurvakeskus

Sisältö

Tiivistelmä	5
Lukijalle	6
1 Osittainen varhennettu vanhuuseläke	8
1.1 Osittaisen vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytykset	8
1.2 Osittaisen vanhuuseläkkeen määrä	9
1.3 Osittaisen vanhuuseläkkeen peruminen.....	9
1.4 Eläkkeenlaskennan erityispiirteitä.....	10
2 Alkaneet osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet	11
Marras-joulukuussa alkaneet osittaiset vanhuuseläkkeet.....	16
3 Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneet 31.12.2022	19
3.1 Osittaisen vanhuuseläkkeen tasoa korottaneet	23
3.2 Osittaisen vanhuuseläkkeen peruneet.....	23
3.3 Eläkkeensaajan verotus.....	24
4 Päättyneet eläkkeet	26
5 Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työnteko	28
5.1 Osittaisen vanhuuseläkkeen valitsevat työssä käyvät	28
5.2 Työnteko jatkuu myös osittaisen vanhuuseläkkeen rinnalla	29
5.3 Osittaisen vanhuuseläkkeen valinneiden ansiotaso	30
6 Työuraeläke	33
6.1 Työuraeläkkeen myöntämisen edellytykset.....	33
6.2 Työuraeläkkeen hakeminen ja eläkkeen määrä	35
6.3 Eläkkeen peruuttaminen ja lakkauttaminen	35
6.4 Työuraeläkehakemusten ratkaisut ja työuraeläkkeet.....	35

1 Osittainen varhennettu vanhuuseläke

Osittainen varhennettu vanhuuseläke (tekstissä lyhennetty: osittainen vanhuuseläke, OVE) tarjoaa joustavan mahdollisuuden yhdistää työnteko ja osittainen eläke. Eläkkeessä on joustoa niin, että sen voi ottaa, vaikka jatkaisi työssä entiseen tapaan tai lopettaisi työnteon kokonaan. Osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtymisestä ei tarvitse ilmoittaa työnantajalle, eikä se rajoita työnteon määrää. Koska työnteko ei ole osittaisen vanhuuseläkkeen saamisen edellytys, sen ottanut voi olla kokonaan työelämän ulkopuolella tai saada vaikkapa työttömyyskorvausta, jonka maksamiseen osittainen vanhuuseläke ei myöskään vaikuta.

Osittainen vanhuuseläke antaa 61 vuotta täyttäneelle mahdollisuuden ottaa maksuun neljäosan tai puolet karttuneesta työeläkkeestä riippumatta työnteon jatkamisesta. Eläkkeeseen tehdään tällöin varhennusvähennys, joka pienentää myönnettävää eläkettä pysyvästi. Lähtökohta on, että osittainen vanhuuseläke on työeläkejärjestelmälle kustannusneutraali ja etuuden saaja kustantaa itse eläkkeestä syntyvän ylimääräisen menoerän. Varhennusaika lasketaan oman ikäluokan alimmasta vanhuuseläkeiästä. Osittaisen vanhuuseläkkeen voi ottaa myös vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen, jolloin siihen maksetaan lykkäyskorotus.

Osittainen vanhuuseläke on voinut alkaa aikaisintaan 1.2.2017. Eläke myönnetään eläkehakemuksen vireille tuloa seuraavan kuukauden alusta, eikä sitä myönnetä takautuvasti.

Osittaisen vanhuuseläkkeen aikaisesta ansiotyöstä karttuu uutta työeläkettä samoin perustein kuin muustakin työskentelystä. Eläkekarttuma on työansioista 1,7 prosenttia vuodessa (vuoden 2025 loppuun asti) 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun saakka. Sen jälkeisistä työansioista eläkettä kertyy 1,5 prosenttia.

1.1 Osittaisen vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytykset

Ikärajat

Osittaiseen vanhuuseläkkeeseen on oikeus vuonna 1949 tai sen jälkeen syntyneillä. Eläkkeen alaikäraja on sidottu syntymävuoteen. Yläikärajaa ei ole.

Vuonna 1949–1963 syntyneillä henkilöillä on oikeus osittaiseen vanhuuseläkkeeseen aikaisintaan 61 ikävuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Vuonna 1964 syntyneillä henkilöillä on oikeus osittaiseen vanhuuseläkkeeseen aikaisintaan 62 ikävuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneillä osittaisen vanhuuseläkkeen alaikäraja sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen. Alaikäraja nousee enintään kaksi kuukautta kerrallaan kuten alin vanhuuseläkeikä. Vuonna 1965 syntyneille STM vahvistaa osittaisen vanhuuseläkkeen alaikärajan vuodelle 2027 viimeistään 31.10.2026.

Osittaisen vanhuuseläkkeen ja varsinaisen vanhuuseläkkeen alaikärajan välinen aika eli pisin mahdollinen varhennusaika vaihtelee ikäluokittain. Aluksi se pitenee ja tulevaisuudessa lyhenee. Esimerkiksi vuonna 1956 syntyneillä varhennusaika saattoi olla 30 kuukautta ja vuonna 1961 syntyneillä 45 kuukautta. Vuosina 1962 ja 1963 syntyneillä pisin mahdollinen varhennusaika tulee olemaan neljä vuotta. Vuonna 1964 ja sen jälkeen syntyneillä osittaisen vanhuuseläkkeen varhennusaika tulee olemaan korkeintaan kolme vuotta.

Pitempi varhennusaika merkitsee myös suurempaa varhennusvähennystä¹. Vuonna 2017 varhennusvähennys oli korkeintaan 12 prosenttia (1956 syntyneillä) ja viime vuonna 18,0 prosenttia (1961 syntyneillä). Jatkossa varhennusvähennys voi olla enimmillään 19,2 prosenttia (1962 syntyneillä).

1.2 Osittaisen vanhuuseläkkeen määrä

Osittaisen vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeenhakijan valinnan mukaan 25 tai 50 prosenttia eläkkeen alkamista edeltäneen kalenterivuoden loppuun mennessä karttuneesta työeläkkeestä. Eläkkeeseen lasketaan kaikkien työeläkelakien mukaan karttunut eläke.

25 prosentin suuruisen osittaisen vanhuuseläkkeen voi muuttaa 50 prosentin tasoiseksi. Muita muutoksia prosenttiosuuteen ei voi tehdä.

Jos eläke alkaa ennen oman ikäluokan alinta vanhuuseläkeikää, osittaiseen vanhuuseläkkeeseen tehdään varhennusvähennys 0,4 prosenttia varhennuskuukautta kohti. Vähennys on pysyvä, eli se säilyy myös silloin, kun eläkkeensaajalle myönnetään osittaisen vanhuuseläkkeen jälkeen vanhuuseläke tai muu vastaava etuus.

Jos osittainen vanhuuseläke alkaa oman ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen, eläkkeeseen tehdään lykkäyskorotus 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamisaikaa siirretään oman ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alkua myöhemmäksi.

1.3 Osittaisen vanhuuseläkkeen peruminen

Eläkkeensaaja voi hakemuksesta perua osittaisen vanhuuseläkkeen kolmen kuukauden kuluessa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen antamisesta. Jos osittaisen vanhuuseläkkeen peruu, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin.

¹ Varhennusvähennystä sovelletaan vain osittaiseen vanhuuseläkkeeseen, ei koko tulevaan vanhuuseläkkeeseen.

1.4 Eläkkeenlaskennan erityispiirteitä

Jos henkilö ei ole täyttänyt julkisen alan henkilökohtaista eläkeikänsä, osittainen vanhuuseläke normeerataan. Normeeraus merkitsee ennen vuotta 1995 karttuneeseen julkisen puolen eläkkeeseen 2 prosentin karttuman muuttamista 1,8 prosentiksi.

Jos henkilö on täyttänyt julkisen alan henkilökohtaisen vanhuuseläkeikänsä, osittainen vanhuuseläke sisältää myös osuuden lisäeläkkeestä. Yksityisten alojen rekisteröityä lisäeläkettä ei myönnetä osittaisen vanhuuseläkkeen yhteydessä.

Julkisen sektorin työntekijän osittaiseen vanhuuseläkkeeseen tehdään seuraavat vähennykset, jos sen ottaa ennen omaa henkilökohtaista tai ammatillista eläkeikää:

- ennen vuotta 1995 kartutettua eläkettä pienennetään normeerauksella
- lisäeläkeosuutta ei saa osittaisen eläkkeen osalta
- jos eläke alkaa ennen oman ikäluokan vanhuuseläkeikää, eläkettä pienennetään varhennusvähennyksellä
- vähennyksillä leikattu eläke kerrotaan elinaikakertoimella.

Kaksi ensimmäistä kohtaa eivät käytännössä kosketa yksityistä sektoria². Ne nostavat osittaisen vanhuuseläkkeen hintaa ja saattavat tehdä siitä kalliin joillekin julkisen sektorin työntekijöille. Tämä vaikuttanee eläkkeen suosioon julkisella sektorilla.

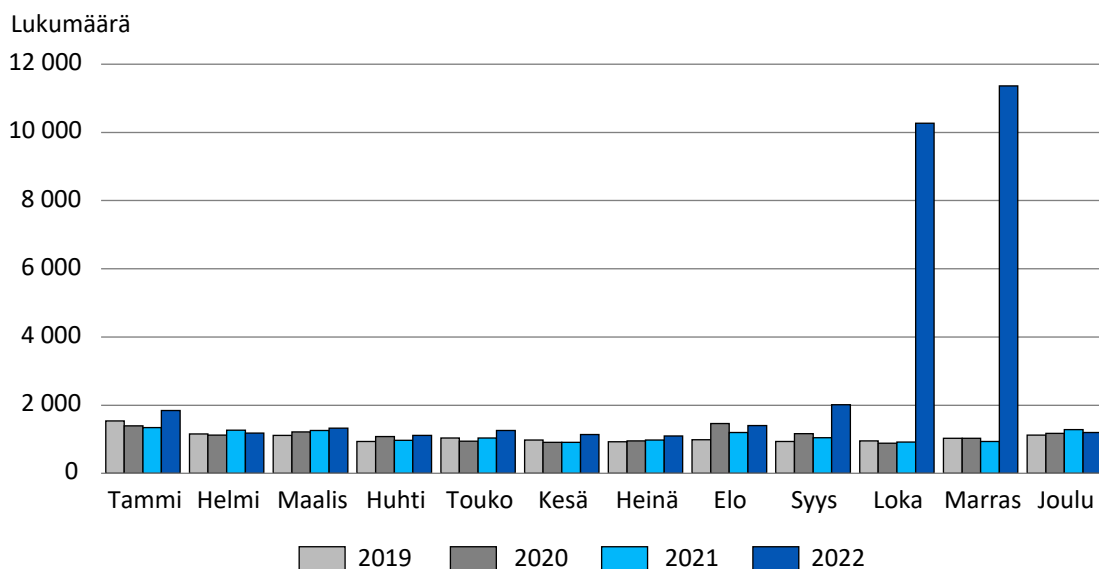
² Rekisteröityä lisäeläkettä ei saa myöskään yksityisellä sektorilla ennen eläkeikää, mutta sen saa täysimääräisenä eläkeiässä osittaisen vanhuuseläkkeen jälkeen toisin kuin julkisella sektorilla. Lisäksi yksityisen sektorin lisäeläke on nykyisin pieni ja harvinainen verrattuna julkisen sektorin lisäeläkkeisiin yli 60-vuotiaiden keskuudessa.

2 Alkaneeet osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet

Vuonna 2022 alkoi lähes 35 000 osittaista vanhuuseläkettä. Määrä oli poikkeuksellisen suuri – 2,5-kertainen normaalitasoon verrattuna. Syksyllä hakijamäärät nousivat voimakkaasti. Hakijamäärä nousi huippuunsa marraskuussa, jolloin hakemuksia kertyi yli 11 000 (kuvio 1). Määrä oli kymmenkertainen aiempiin vuosiin verrattuna.

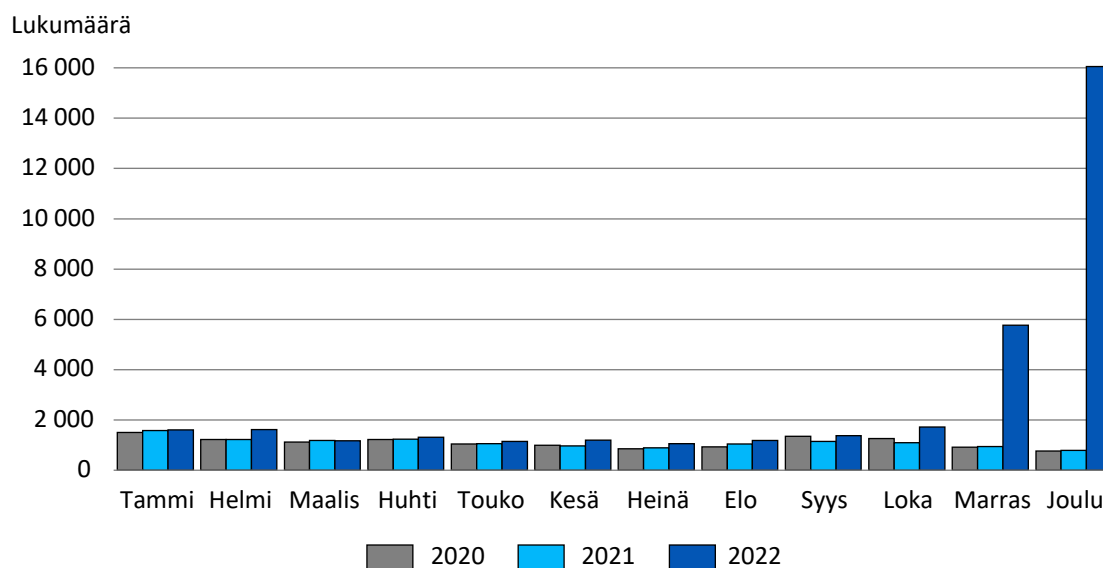
Kuvio 1.

Osittaisen vanhuuseläkkeen hakijamäärä kuukausittain vuosina 2019–2022.

Kuvio 2.

Vuosina 2020–2022 alkaneeet osittaiset vanhuuseläkkeet kuukausittain.

Suuren hakemusmäärän seurauksena uusien osittaisten vanhuuseläkkeiden määrä nousi marraskuussa lähelle 6 000 eläkettä eli kuusinkertaiseksi normaalitasoon verrattuna (kuvio 2). Huippu osui vuoden viimeiseen kuukauteen; joulukuussa 2022 alkoi yli 16 000 osittaista vanhuuseläkettä. Tämä yhden kuukauden aikana alkaneiden eläkkeiden määrä ylitti useammalla tuhannella aiempien vuosien koko vuoden aikana alkaneiden osittaisten vanhuuseläkkeiden määrän.

Viimeisten kahden kuukauden aikana alkoi lähes kaksinkertainen määrä eläkkeitä sitä edeltävään aikaan verrattuna. Pääsyy hakemusmäärien voimakkaaseen nousuun loppuvuodesta oli poikkeuksellinen indeksikehitys. Loppuvuoden aikana osittaisen vanhuuseläkkeen valinnoita on tarkasteltu lähemmin tämän kappaleen lopussa.

Uusista osittaisista vanhuuseläkkeistä lähes 80 prosenttia alkoi 50 prosentin tasoisina vuonna 2022. Joka viides eläke (7 900) alkoi 25 prosentin tasoisena (taulukko 1). Yhä useampi valitsi matalamman 25 prosentin tasoisen eläkkeen. Viime vuonna sen valitsi naisista joka neljäs. Miesten keskuudessa matalampi vaihtoehto oli selvästi aikaisempaa suositumpi; sen valitsi joka viides mies.

Taulukko 1.

Vuonna 2022 alkaneet varhennetut ja muut osittaiset vanhuuseläkkeet sekä niiden keskimääräinen suuruus €/kk.

	Kaikki		Eläke 25 %		Eläke 50 %	
	lkm	€/kk	lkm	€/kk	lkm	€/kk
Kaikki	34 500	770	7 900	440	27 200	860
Varhennetut	32 100	750	7 400	430	25 300	830
Varhentamattomat	2 400	1 090	500	570	1 200	1 200

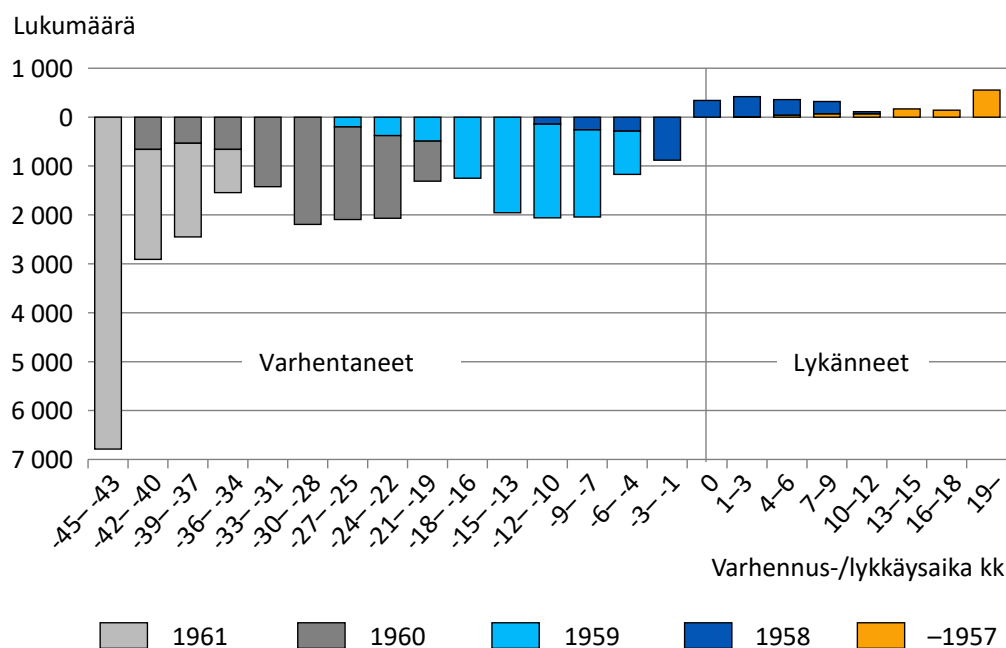
Moni osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneista oli ehtinyt kartuttaa kohtuullisen hyvän eläkkeen. Viime vuonna alkaneet 50 prosentin osittaiset vanhuuseläkkeet olivat keskimäärin 860 €/kk (taulukko 1). Maksettava kuukausieläke oli 60 euroa suurempi kuin edellisvuonna alkaneissa eläkkeissä

Viime vuonna osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneista joka kymmenes oli yrittäjä. Yrittäjiä oli 3 300, joista MYEL-yrittäjiä oli reilut 700 (2 %). YEL-yrittäjissä oli vajaat 900 naista ja MYEL-yrittäjistä 180 naista. Reilut 220 yrittäjää valitsi 25 prosentin tasoisen eläkkeen. Yrittäjien osuus on ollut samaa suuruusluokkaa myös aiempina vuosina.

Osittainen vanhuuseläke otetaan usein heti 61 vuoden iän täyttämisen jälkeen (kuvio 3). Uusista osittaisista vanhuuseläkkeistä joka kolmas maksettiin vuonna 1961 syntyneille. Edellisenä vuonna 61-vuotiaiden osuus oli kymmenisen prosenttiyksikköä suurempi. Vuonna 1960 syntyneiden osuus oli 29 prosenttia. Joka kymmenes uusista osittaisen vanhuuseläkkeen saajista oli syntynyt ennen vuotta 1959.

Kuvio 3.

Vuonna 2022 alkaneet osittaiset vanhuuseläkkeet suhteessa ikäluokan vanhuuseläkeiän alarajaan.

Vuonna 2022 osittaisen vanhuuseläkkeen valitsi 35 000 vakuutettua.

Viime vuonna eläkkeen valinneiden keski-ikä oli aikaisempaa korkeampi (taulukko 2). Sen vuoksi varhennusvähennyksen vaikutus eläkkeeseen oli aiempaa pienempi ja kuukausieläke suurempi. Moni eläkeiän tuntumassa oleva haki eläkkeen edullisen indeksikehityksen vuoksi.

Taulukko 2.

Osittaisen vanhuuseläkkeen valinneiden lukumäärä ja keski-ikä eläkkeen alkaessa vuosina 2019–2022.

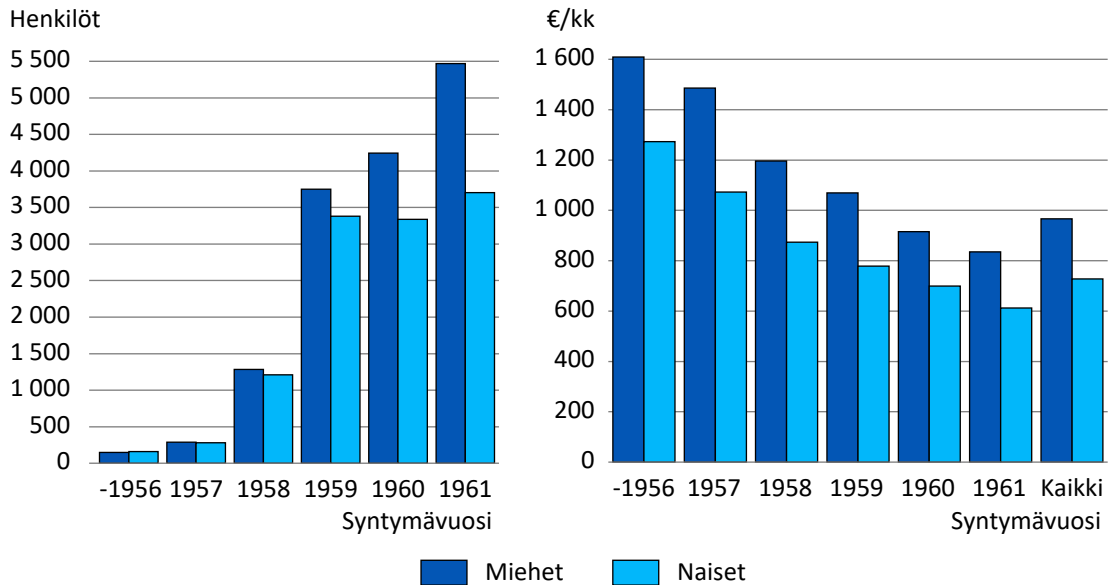
Vuosi	Kaikki		Miehet		Naiset	
	määrä	keski-ikä	määrä	keski-ikä	määrä	keski-ikä
2022	34 500	62,4	18 400	62,4	16 200	62,5
2021	13 000	62,0	7 300	61,9	5 700	62,1
2020	13 000	61,9	7 300	61,9	5 700	62,0
2019	12 300	61,9	7 000	61,8	5 300	62,0

Varhennetut eläkkeet ovat luonnollisesti keskimäärin pienempiä kuin eläkeiän täyttämisen jälkeen alkaneet eläkkeet, joihin maksetaan lykkäyskorotus. Aiempina vuosina eläkkeen ottaminen varhentamattomana yleistyi, mutta viime vuonna niiden osuus laski seitsemään prosenttiin. Varhentamattomia eläkkeitä ovat eläkeiän täytyessä tai sen jälkeen alkaneet eläkkeet.

Osittaisen vanhuuseläkkeen määrä on vahvasti ikäsidonnainen (kuvio 4). Mitä vanhempana eläke alkaa, sitä suuremmaksi se muodostuu. Vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttäneiden 50 prosentin eläkkeet olivat keskimäärin 1 200 €/kk.

Kuvio 4.

Vuonna 2022 alkaneet 50 prosentin tasoiset osittaiset vanhuuseläkkeet.

Eläkkeen suosioista päätellen sen valinnot eivät pidä varhennusvähennystä kohtuuttomana. Nuorimmassa ikäryhmässä eläkkeen suosio on pysynyt koko ajan likimain samalla tasolla, vaikka 61-vuotiaiden varhennusvähennys (taulukko 3) on koko ajan noussut.

Viime vuonna nuorimman ikäluokan varhennusajan enimmäispituus nousi kolmeen vuoteen ja yhdeksään kuukauteen eli 45 kuukauteen. Varhennusvähennyksen maksimikaik merkitti viime vuonna 18 prosentin suuruista vähennystä eläkkeeseen. Viime vuonna 61 vuotta täyttäneistä valtaosa otti eläkkeen heti alaikärajan täytettyään aiempien vuosien tapaan. Ikäluokan keskimääräinen varhennusaika oli 42 kuukautta, joka pienensi 50 prosentin tasoista eläkettä keskimääräinen 150 €/kk.

Taulukko 3.

Vuonna 2022 ennen eläkeikää otetut osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet sekä keskimääräinen varhennusaika ja -vähennys.

Ikäluokka	Henkilöitä*	Varhennusaika keskimäärin	50 % tasoinen eläke keskimäärin	
			Eläke	Varhennusvähennys
Kaikki	32 000	28 kk	834 €/kk	100 €/kk
1961	11 800	42 kk	745 €/kk	150 €/kk
1960	9 900	29 kk	821 €/kk	104 €/kk
1959	8 900	13 kk	931 €/kk	48 €/kk

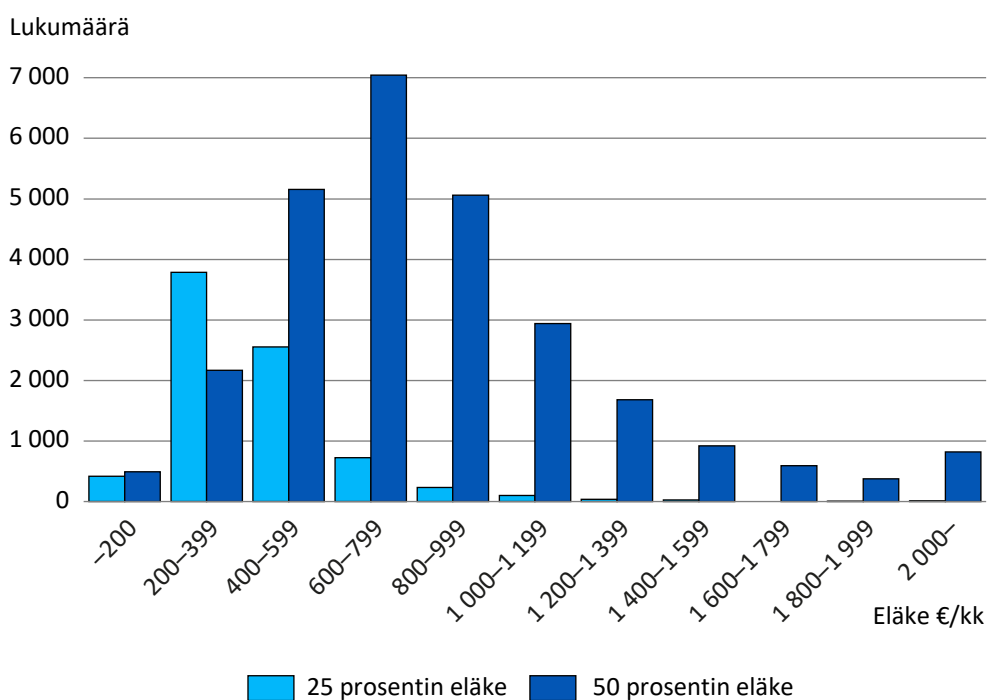
* 25 % tasoisen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen otti varhennettuna 7 400 henkilöä, joilla varhennusvähennys oli keskimäärin 55 €/kk. Erot varhennusajoissa olivat pieniä.

Vuonna 2022 alkaneet 50 prosentin tasoiset osittaiset vanhuuseläkkeet olivat keskimäärin 830 €/kk ja 25 prosentin tasoiset eläkkeet keskimäärin 435 €/kk. Varsinaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyvien karttunut eläke on samaa luokkaa kuin osittaisen vanhuuseläkkeen perusteena oleva pohjaeläke. Viime vuonna varsinaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneiden keskieläke oli työeläkejärjestelmässä 1 915 €/kk. Osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneet eivät siis poikkea merkittävästi varsinaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyneistä työuran aikana karttuneen eläkkeen suuruuden suhteen.

Osittaisen vanhuuseläkkeen määrä vaihtelee paljon ja eläkkeiden keskihajonta on noin puolet keskiarvosta. Osa eläkkeistä on vain joitakin kymmeniä euroja ja osa yli 2 000 euron kuukausieläkkeitä (kuvio 5). Mitä vanhemmasta ikäluokasta on kysymys, sitä suurempi on keskieläke. Syitä on useita. Vanhimmat ikäluokat ovat ehtineet kartuttaa eläkettä pisimpään ja saavat eläkkeen ilman varhennusvähennystä, mahdollisesti myös lykkäyskorotettuna. Lisäksi vanhimmat työssä käyvät ovat valikoitunut joukko, jonka ansiotaso on keskimääräistä korkeampi.

Kuvio 5.

Vuonna 2022 alkaneet osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet eläkkeen suuruuden mukaan.

50 prosentin tasoinen keskieläke nousi poikkeuksellisesti edellisvuodesta, miehillä 80 €/kk ja naisilla 50 €/kk.

Viime vuonna alkaneissa eläkkeissä miesten 50 prosentin tasoinen eläke oli keskimäärin 970 €/kk ja keskihajonta 550 €/kk. Naisten eläke oli vastaavasti 730 €/kk ja keskihajonta 360 €/kk. Eläkkeiden suuruusjakauma on vino paitsi sukupuolen, myös iän suhteen. Miesten ja vanhimpien ikäryhmien eläkkeet ovat suurimmat, naisten ja nuorempien pienimmät.

Viime vuonna alkaneiden 50 prosentin osittaisten vanhuuseläkkeiden mediaani oli 760 €/kk³, eli 80 euroa pienempi kuin keskiarvo. Miesten 50 prosentin eläkkeen mediaani oli 860 €/kk ja naisten 670 €/kk. Nousua edelliseen vuoteen verrattuna oli 50 euron luokkaa sekä keskiarvolla että mediaanilla mitattuna.

Usean vuoden ajan lähes joka kymmenes 61-vuotiaista on valinnut osittaisen vanhuuseläkkeen pian ikärajan täytettyään. Viime vuonna määrä oli poikkeuksellisen suuri ja osuus nousi 17 prosenttiin.

Toistaiseksi kokemukset osittaisen vanhuuseläkkeen vaikutuksesta toimeentuloon varsinaiselle vanhuuseläkkeelle siirtymisen jälkeen ovat vähäisiä. Osa osittaisen vanhuuseläkkeen valinneista nostaa pientä eläkettä ja valitsee sen vähennyksestä huolimatta, koska kaikki mahdollinen tulo saattaa olla heti tarpeen.

Marras-joulukuussa alkaneet osittaiset vanhuuseläkkeet

Viime vuoden tammi-lokakuussa alkoi lähes 13 000 ja marras-joulukuussa lähes 22 000 osittaista vanhuuseläkettä. Kahden viimeisen kuukauden aikana alkaneiden eläkkeiden määrä oli poikkeuksellisen suuri. Joulukuussa alkoi enemmän osittaisia vanhuuseläkkeitä kuin edellisinä vuosina koko vuoden aikana.

Pääsyy loppuvuoden eläkeryntäykseen oli eri indeksien poikkeuksellinen vaikutus eläkkeen määrään. Jos eläke alkoi joulukuussa 2022, se nousi heti tammikuussa 2023 työeläkeindeksin verran eli 6,8 prosenttia. Jos taas eläke alkoi vasta tammikuussa 2023, eläkkeen pohjana olevat vuosiansiot korotettiin eläkkeen alkamisvuoden tasoon palkkakertoimella. Palkkakerroin nousi 3,8 prosenttia eli kolme prosenttiyksikköä vähemmän kuin työeläkeindeksi. Tämä johti siihen, että tammikuussa 2023 alkava eläke oli pienempi kuin joulukuussa alkava eläke.

Yleensä palkkaindeksi nousee enemmän kuin eläkeindeksi. Nyt kävi päinvastoin, ja ero oli huomattavan suuri. Nostamalla osittaista vanhuuseläkettä joulukuussa pystyi hyödyntämään tämän työeläkeindeksin poikkeuksellisen suuren korotuksen. Marras-joulukuussa 2022 alkoi lähes kaksinkertainen määrä osittaisia vanhuuseläkkeitä sitä edeltävään aikaan verrattuna.

Poikkeuksellinen tilanne vaikutti myös osittaisen vanhuuseläkkeen valinneiden ikäprofiiliin (taulukko 4). Loppuvuoden aikana eläkkeen ottaneet olivat keskimäärin puoli vuotta vanhempia kuin ennen marraskuuta eläkkeen ottaneet. Korkeampi keski-ikä eläkkeen alkaessa merkitsee keskimäärin suurempaa keskieläkettä, koska eläkeikään on lyhyempi aika ja varhennusvähennys jää pienemmäksi. Koska marras-joulukuussa alkoi lähes kaksi kolmasosaa viime vuonna alkaneesta osittaisesta vanhuuseläkkeestä, tämän poikkeuksellisen tilanteen vaikutus tilastoihin on suuri.

3 25 prosentin tasoinen mediaanieläke oli 390 €/kk. Nousua edellisvuodesta oli 20 euroa.

Marras-joulukuussa alkaneet 25 prosentin tasoiset osittaiset vanhuuseläkkeet olivat keskimäärin vain hieman suurempia kuin tammi-lokakuussa alkaneet eläkkeet. Sen sijaan 50 prosentin tasoisissa eläkkeissä oli merkittävä ero (taulukko 4). Miesten marras-joulukuussa alkaneet eläkkeet olivat keskimäärin lähes 100 euroa korkeampia kuin aiemmin alkaneet eläkkeet. Naisilla vastaava ero oli 55 euroa loppuvuonna alkaneiden eläkkeiden eduksi.

Taulukko 4.

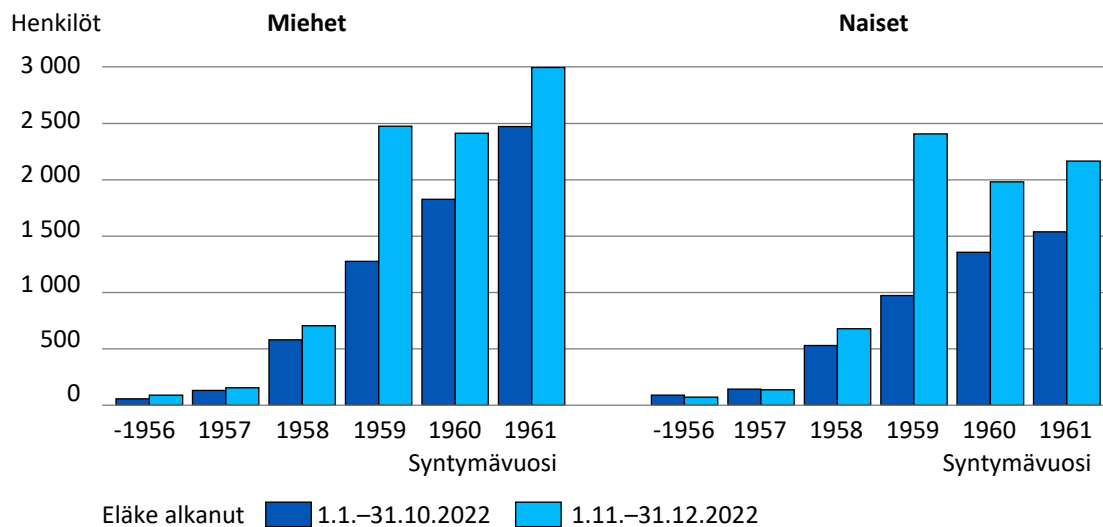
Tammi-lokakuussa ja marras-joulukuussa vuonna 2022 osittaisen vanhuuseläkkeen valinneiden keskieläke €/kk ja keski-ikä vuosina eläkkeen alkaessa.

	Tammi-lokakuussa alkaneet eläkkeet			Marras-joulukuussa alkaneet eläkkeet		
	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki
Keski-ikä eläkkeen alkaessa						
25 % eläkkeet	62,0	62,0	62,0	62,4	62,4	62,4
50 % eläkkeet	61,9	62,1	62,0	62,5	62,7	62,6
Kaikki	62,0	62,1	62,0	62,5	62,6	62,5
Keski-eläke €/kk						
25 % eläkkeet	510	370	430	510	380	430
50 % eläkkeet	910	700	820	1 000	750	890
Kaikki	870	630	760	900	640	780

Ennen marraskuuta alkaneiden eläkkeiden saajat olivat ikäjakaumaltaan aiempien vuosien kaltaisia (kuvio 6). Nuorimmassa ikäryhmässä eläkkeensaajia oli eniten. Sen sijaan loppuvuonna alkaneiden eläkkeiden joukossa oli huomattavasti enemmän eläkeiän lähellä olevia eli 1959 syntyneitä.

Kuvio 6.

1.1.–31.10.2022 ja 1.11.–31.12.2022 alkaneet osittaiset vanhuuseläkkeet.

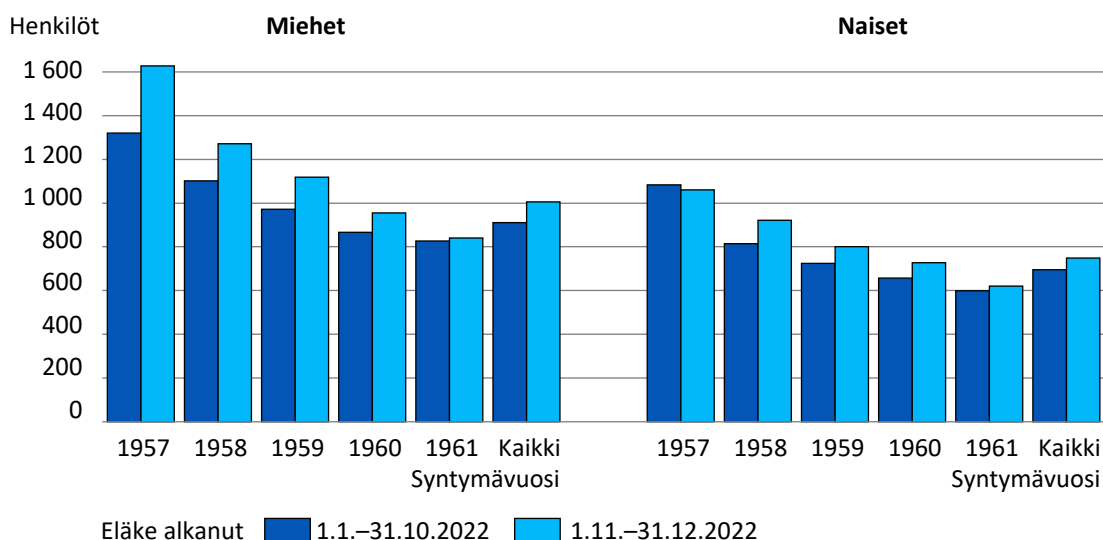

Jos viime vuonna ajatteli jäävänsä varsinaiselle vanhuuseläkkeelle vuoden 2023 alkupuoliskolla, oli edullista ottaa osittainen vanhuuseläke jo viime vuoden puolella. Moni laski, että työeläkeindeksin reipas korotus vuoden 2023 alussa nosti osittaisen vanhuuseläkkeen määrää selvästi, jolloin myös sen jälkeen maksettava varsinainen vanhuuseläke nousi suuremmaksi kuin silloin, jos osittaista vanhuuseläkettä ei ottanut viime vuoden puolella. Tässä poikkeuksellisessa tilanteessa suuri indeksikorotus nosti osittaisen vanhuuseläkkeen määrää enemmän kuin puolen vuoden varhennusvähennys sitä pienensi.

Tilastot osoittavat, että osittainen vanhuuseläke oli selvästi korkeampi loppuvuodesta eläkkeen ottaneilla (kuviot 7). Ero eläkkeen suuruudessa näkyy myös ikäluokkakohtaisessa tarkastelussa. Loppuvuodesta eläkkeen valinneissa oli useita hyvätuloisia, joiden eläke ylitti selvästi keskimääräisen osittaisen vanhuuseläkkeen tason.

Kuvio 7.

1.1.–31.10.2022 ja 1.11.–31.12.2022 alkaneiden osittaisten vanhuuseläkkeiden keskieläke €/kk.

3 Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneet 31.12.2022

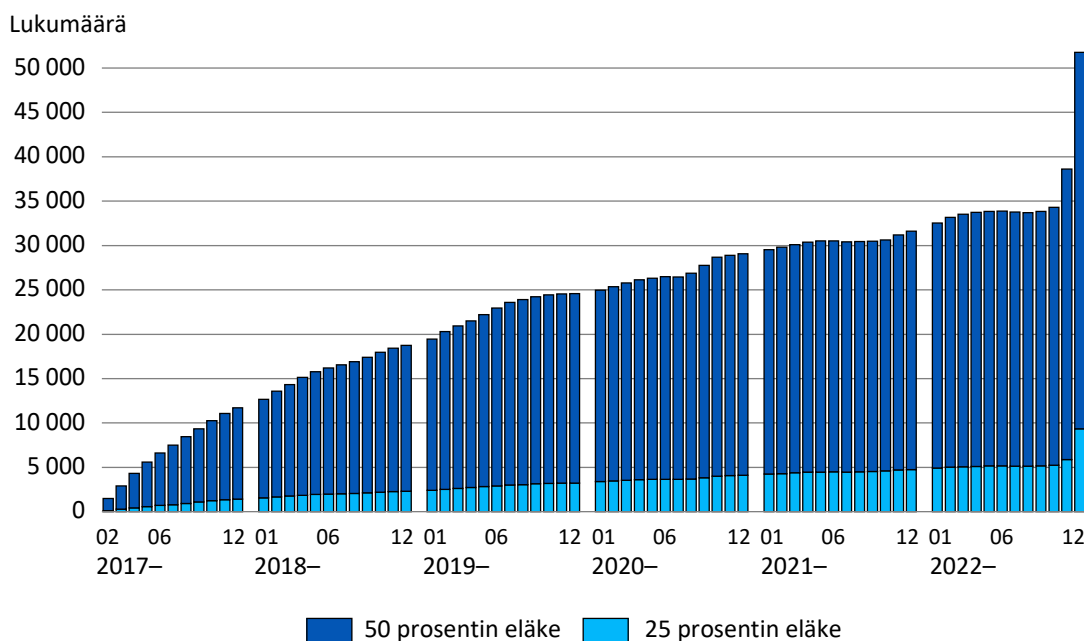
Toistaiseksi osittaista vanhuuseläkettä saavien määrä on lisääntynyt. Vuosittain kesällä on ollut tasaantumisvaihe, jolloin eläkkeensaajien määrä ei ole juuri noussut. Kesäkauden jälkeen eläkkeensaajien määrä on usein kääntynyt uudelleen nousuun. Viime vuonna eläkkeiden määrä poikkeuksellisesti jopa laski hieman ennen loppuvuoden loikkaa uudelle tasolle.

Viime vuonna eläkkeiden määrä nousi kevään aikana jo lähelle 34 000 eläkettä, mihin se vakiintui ennen vuoden lopun hyppäystä (kuvio 8). Lokakuusta 2022 eläkkeensaajien määrä nousi yli 17 000, mikä vastaa 50 prosentin nousua! Koko vuoden 2022 aikana osittaisen vanhuuseläkkeen saajien määrä nousi yli 20 000 henkilöllä eli määrä nousi yli 60 prosenttia. Joulukuussa 2022 osittaista vanhuuseläkettä maksettiin lähes 52 000 vakuutetulle. Eläkettä maksettiin 28 500 miehelle ja 23 300 naiselle. Miesten osuus osittaista vanhuuseläkettä saaneista oli 58 prosenttia. Eläkkeistä 9 400 oli 25 prosentin tasoisia.

Vuoden 2022 lopussa osittaista vanhuuseläkettä saaneista kaksi kolmasosaa oli yksityiseltä sektorilta. Joka kymmenes oli yrittäjä. Miesyrittäjien osuus oli kaksinkertainen naisyrittäjiin verrattuna, joten miesyrittäjien osuus osittaisella vanhuuseläkkeellä olleista miehistä oli 16 prosenttia. Yrittäjistä neljäsosa oli maatalousyrittäjiä. Osittaisen vanhuuseläkkeen 61 vuoden alaikärajan täyttäneitä YEL-yrittäjiä oli viime vuoden lopussa alle 20 000. Heistä joka viides nosti osittaista vanhuuseläkettä.

Kuvio 8.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneiden määrä kuukausittain 1.2.2017–31.12.2022.

Miesten ja naisten valinnat 25 ja 50 prosentin eläkkeen välillä eroavat selvästi toisistaan. Naisten osuus 25 prosentin tasoista eläkkeistä oli viime vuoden lopussa lähes 60 prosenttia. Vastaavasti 50 prosentin tasoista eläkkeistä miehet saavat lähes 60 prosenttia. Osittaista vanhuuseläkettä saavista naisista 23 prosenttia on valinnut 25 prosentin tasoisen eläkkeen, kun miehistä samaan ratkaisuun on päätenyt 14 prosenttia.

Viime vuoden lopussa osittaisista vanhuuseläkkeistä 18 prosenttia oli 25 prosentin tasoisia. Tämän matalamman eläkkeen valinneiden osuus on noussut tasaisesti. Suunta oli sama myös viime vuonna, kun alkaneista eläkkeistä näitä oli 21 prosenttia.

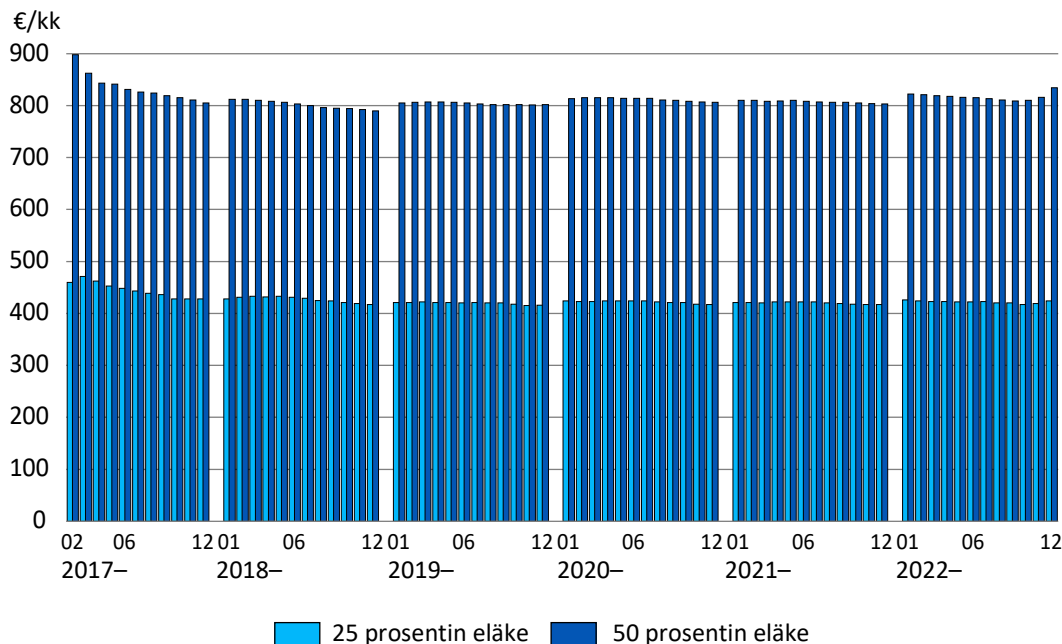
Osittaisen vanhuuseläkkeen voimantulon alkuvaiheessa sen valinneiden ikärakenne oli korkeampi, mikä luonnollisesti vaikutti niin eläkkeiden suuruuteen kuin valintaan 25 ja 50 prosentin välillä. Vastaavasti viime vuoden viime vuoden lopulla eläkettä hakeneiden ikärakenne oli alkuvuotta korkeampi, mikä näkyy pienenä nousuna myös voimassa olleiden osittaisien vanhuuseläkkeiden keskieläkkeessä (kuvio 9).

Vuoden 2017 keväällä 25 prosentin tasoisten eläkkeiden osuus oli 10 prosenttia ja kuukausieläke 450 euroa. Viime vuoden lopussa 25 prosentin osittainen vanhuuseläke oli keskimäärin vajaat 420 €/kk⁴ ja mediaani 380 €/kk. Luvut ovat nimellisarvoisia⁵.

Myös 50 prosentin tasoinen eläke on pienentynyt. Ensimmäiset eläkkeet olivat keskimäärin lähes 900 €/kk. Viime vuoden lopussa 50 prosentin eläke oli keskimäärin 830 €/kk⁶ (kuvio 9) ja mediaani 740 €/kk.

Kuvio 9.

Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneiden keskieläke 1.2.2017–31.12.2022, €/kk.

4 Miehillä 500 €/kk ja naisilla 370 €/kk.

5 Vuonna 2017 maksettu 450 euron kuukausieläke oli työeläkeindeksillä korotettuna viime vuoden tasossa 480 €/kk.

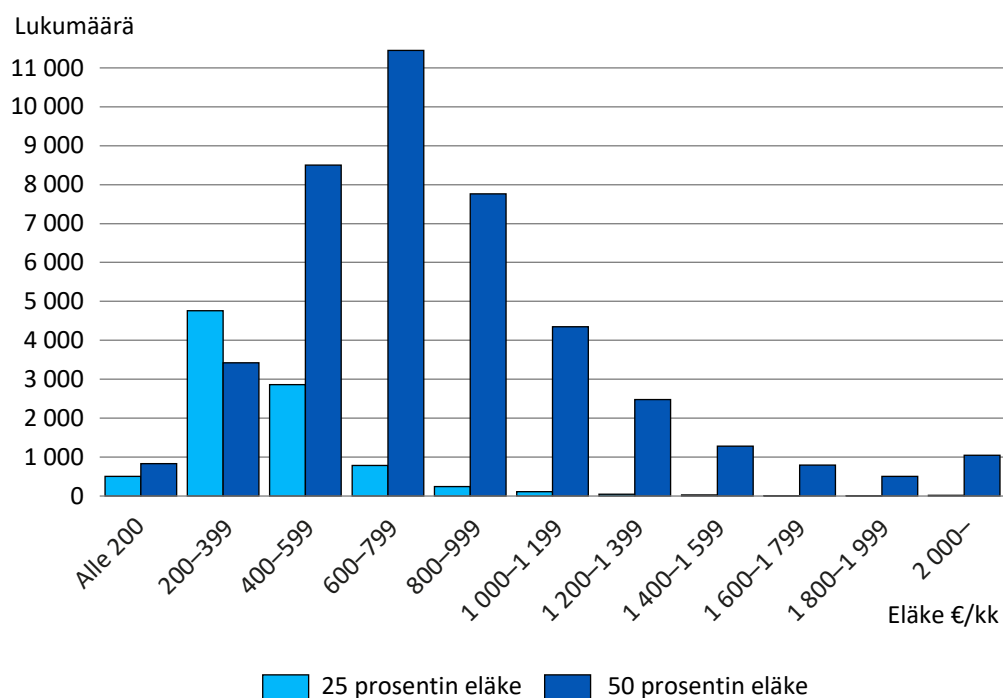
6 Miehillä 930 €/kk ja naisilla 700 €/kk.

Viime vuoden lopun poikkeuksellista tilannetta lukuun ottamatta uudet eläkkeet ovat alkaneet yhä aikaisemmin suhteessa vanhuuseläkeikään, joten varhennusaika on pidentynyt. Kehitys näyttäisi pääsääntöisesti jatkuvan edelleen, mikä merkinnee keskimääräisen varhennetun eläkkeen pienenemistä myös jatkossa. Samalla yhä suurempi osa eläkkeistä alkaa 25 prosentin tasoissa. Lähitulevaisuudessa voidaan siis odottaa osittaisen vanhuuseläkkeen keskimääräisen tason kääntyvän taas laskuun.

Viime vuoden lopussa maksettujen eläkkeiden suuruusjakauma oli vahvasti vino (kuvio 10). Perusmuodoltaan jakauma vastaa hyvin alkaneiden eläkkeiden jakaumaa (kuvio 5), vaikka henkilömäärä on huomattavasti suurempi. Miesten osittainen vanhuuseläke (50 %) oli keskimäärin 930 €/kk ja naisten 700 €/kk. Jakauman loppupää painottuu miehiin ja alkupää naisiin.

Kuvio 10.

31.12.2022 osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneet ja keskieläke €/kk.

25 prosentin osittainen vanhuuseläke oli keskimäärin 420 €/kk.

50 prosentin osittainen vanhuuseläke oli keskimäärin 830 €/kk.

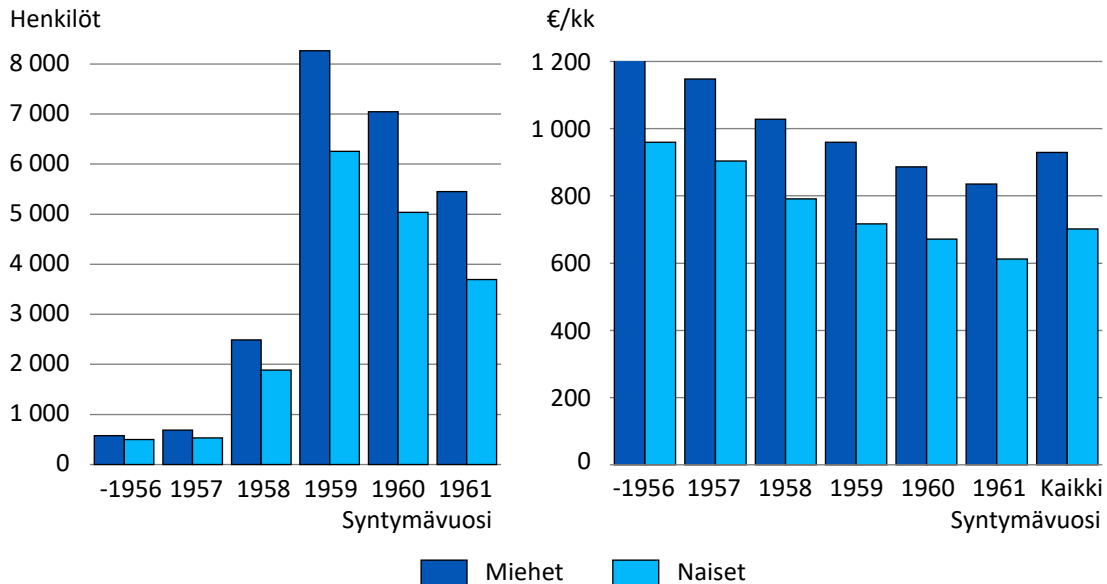
25 prosentin eläkkeet ovat olleet vakiintuneesti varsin tarkasti puolet 50 prosentin tasoista eläkkeistä. Se viittaa siihen, ettei eläkekattumissa ole merkittäviä eroja eri tasoisen eläkkeen valinneiden välillä.

Pääosin 25 prosentin eläkkeet vaihtelevat välillä 200–600 €/kk, mutta on joukossa joitakin yli tuhannen euron kuukausieläkkeitä. Vastaavasti 50 prosentin tasoiset eläkkeet keskittyvät suuruusluokkaan 400–1 200 €/kk, mutta jakauman häntä ulottuu yli 2 000 euron kuukausieläkkeisiin, joiden määrä on kaksinkertaistunut vuodessa.

Sekä miehillä että naisilla eläke nousee selvästi iän myötä. Osittainen vanhuuseläke oli sitä suurempi, mitä vanhempi oli eläkkeensaaja (kuvio 11). Vanhimmissa ikäluokissa keskimääräinen miesten 50 prosentin osittainen vanhuuseläke ylitti 1 000 euroa kuukaudessa.

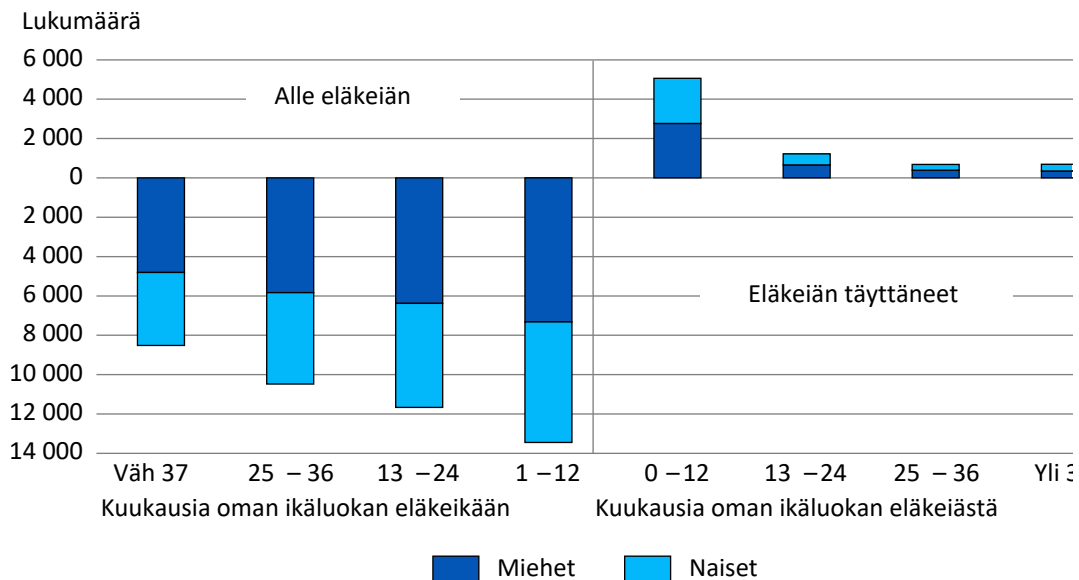
Kuvio 11.

31.12.2022 osittaista varhennettua vanhuuseläkettä saaneet ja keskieläke €/kk, 50 %:n tasoiset eläkkeet.

Kuvio 12.

31.12.2022 osittaista vanhuuseläkettä saaneet suhteessa oman ikäluokan vanhuuseläkkeen alaikärajaan.

Valtaosa osittaisista vanhuuseläkkeistä alkaa ennen varsinaisen vanhuuseläkkeen alaikäraja. Sama tilanne oli vuoden 2022 lopussa osittaista vanhuuseläkettä saavilla

(kuvio 12). Joka kymmenes osittaista vanhuuseläkettä saaneista jatkoi osittaista vanhuuseläkettä vielä oman ikäluokan vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttämisen jälkeen. Miesten ja naisten välillä ei ollut eroa. Vuonna 2022 vanhuuseläkeiän täyttäneiden osuus osittaista vanhuuseläkettä saaneista laski edellisvuodesta selvästi. Viime vuoden lopussa 50 prosentin tasoista eläkettä saaneista 16 prosenttia oli täyttänyt vanhuuseläkkeen alaikärajan, 25 prosentin eläkkeen valinneilla osuus oli viisi prosenttiyksikköä pienempi. Aiemmin erot ovat olleet pieniä 25 prosentin ja 50 prosentin eläkkeiden välillä.

3.1 Osittaisen vanhuuseläkkeen tasoa korottaneet

Jos osittaisen vanhuuseläkkeen on ottanut 25 prosentin tasoisena, eläkkeen voi kaksinkertaistaa muuttamalla sen 50 prosentin tasoiseksi. Viime vuoden loppuun mennessä tasokorotus oli tehty 3 000 eläkkeeseen, joista puolet oli naisten eläkkeitä. Eläkkeen tasoa korottaneita on ollut määrällisesti hieman enemmän yksityisellä sektorilla.

Suhteellisesti eläketason nostaminen on kuitenkin yleisempää julkisella sektorilla. Viime vuonna miehet ja naiset tekivät yhtä paljon tasokorotuksia, yhteensä lähes 1 500 korotusta. Toisin sanoen viime vuonna tehtiin tasokorotuksia saman verran kuin vuosina 2017–2021 yhteensä.

Ikäluokista tasomuutoksia ovat tehneet eniten vuosina 1958–1960 syntyneet, joita on yli puolet tasomuutoksen tehneistä. Eniten korotuksia on vuonna 1959 syntyneillä, joista yli 700 on korottanut eläkkeen 50 prosentin tasoiseksi. Tasomuutos tehdään keskimäärin vuoden kuluttua eläkkeen ottamista. Vanhimmissa ikäryhmissä tasomuutosten vaihtoehtona on siirtyä kokoaikaiselle vanhuuseläkkeelle.

Viime vuoden lopussa voimassa olleista 50 prosentin tasoisista eläkkeistä 1 800 on alun perin alkanut 25 prosentin tasoisina.

3.2 Osittaisen vanhuuseläkkeen peruneet

Osittaisen vanhuuseläkkeen voi myös perua. Sen voi tehdä kolmen kuukauden aikana eläkkeen myöntämisestä. Vuoden 2022 loppuun mennessä eläkkeen on perunut 550 henkilöä. Viime vuonna eläkkeen perui reilut 200 henkilöä, joista puolet oli valinnut 50 prosentin tasoisen eläkkeen. Valtaosa (lähes 500) perui eläkkeen julkisella puolella. Yli 70 prosenttia eläkkeen peruneista oli naisia.

Todennäköisin syy perua julkisen sektorin eläke lienee ollut lisäeläkkeen leikkautuminen. Osittaisen vanhuuseläkkeen hintalappu saattaa olla suuri eikä sitä ehkä osata laskea tai ottaa huomioon eläkettä haettaessa.

3.3 Eläkkeensaajan verotus

Verotus suosii osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ottajaa. Veroaste voi jopa laskea, jos vähentää työntekoa (taulukko 5). Jos palkansaaja vähentää työpanostaan ja korvaa ansionmenetystään osittaisella vanhuuseläkkeellä, hänen veroprosenttinsa on alempi kuin se olisi samalla kokonaistulolla, jos koko tulo olisi palkkatuloa tai pelkkää eläketuloa.

Esimerkki. Jos palkansaajan ansiotulo on 2 000 €/kk, keskimääräisellä kunnallisverolla veroprosentti on 16,7 prosenttia. Jos henkilö puolittaa työpanoksen ja saa sen rinnalle osittaisen vanhuuseläkkeen 1 000 euron suuruisena, hänen bruttotulonsa säilyy samana kuin ennen työnteon puolittamista. Kuitenkin hänen veroprosenttinsa laskee 11,1 prosenttiin eli 5,6 prosenttiyksikköä. Jos koko 2 000 euron kuukausitulo olisi vastaavasti eläkettä, veroprosentti olisi 17,9 prosenttia.

Esimerkin tilanteessa kokonaistulo on 2 000 €/kk. Vaikka ero tulojen noustessa pienee, veroprosentti on kaikilla tulotasoilla korkeampi, jos koko tulo on ollut vain ansiotuloa tai vain eläketuloa. Edellisen perusteella voidaankin todeta, että verotus suosii eläkkeen ja palkan yhdistelmää.

Taulukko 5.

Eräitä eläketulon ja palkkatulon veroasteita* 61-vuotiaalle vuoden 2023 verotuksessa.

Kokonaistulo €/vuosi	Veroprosentti, jos koko vuositulosta			
	Palkkaa 50 %, eläkettä 50 %	Palkkaa 75 %, eläkettä 25 %	Palkkaa 100 %	Eläkettä 100 %
24 000	11,1	10,7	16,7	17,9
30 000	15,1	15,9	21,1	21,5
36 000	19,0	20,6	24,4	24,6
42 000	23,2	24,7	27,6	27,5
48 000	26,7	28,3	30,3	29,8
54 000	29,2	30,7	32,3	32,1
60 000	31,2	32,6	34,1	33,7

* Laskelmassa on otettu huomioon iän mukaiset palkansaajan maksut ja viran puolesta tehtävät vähennykset sekä keskimääräinen kunnallisvero 7,38 %. Luvut eivät sisällä kirkollisveroa.

Toisaalta osittaisen vanhuuseläkkeen ottaminen kiristää verotusta, jos ei vähennä työntekoa vaan jatkaa entiseen tapaan. Esimerkiksi jos palkansaajan ansiotulot ovat 4 000 €/kk ja hän ottaa sen rinnalle 800 €/kk suuruisen osittaisen vanhuuseläkkeen, hänen kokonaisveroasteensa nousee kaksi prosenttiyksikköä (taulukko 6). Toisin sanoen 800 euron eläke lisätulona nostaa nettotuloja noin 460 eurolla pelkkään ansiotuloon verrattuna.

Taulukko 6.

Eräitä eläketulon ja palkkatulon yhdistelmän veroasteita* 61-vuotiaalle vuoden 2023 verotuksessa.

Osittainen vanhuuseläke €/kk	Palkka eläkkeen rinnalla €/kk	Tulot yhteensä €/kk	Nettotulo €/kk	Veroaste, %	
				Koko tulo yhteensä	Palkka ilman osittaista eläkettä*
800	2 000	2 800	2 273	18,8	16,7
800	4 000	4 800	3 250	32,3	30,3
800	6 000	6 800	4 208	38,1	37,2
1 000	2 000	3 000	2 400	20,0	16,7
1 000	4 000	5 000	3 357	32,9	30,3
1 000	6 000	7 000	4 316	38,3	37,2

* Laskelmassa on otettu huomioon iän mukaiset palkansaajan maksut ja viran puolesta tehtävät vähennykset sekä keskimääräinen kunnallisvero 7,38 %. Luvut eivät sisällä kirkollisveroa.

Sen sijaan, jos työtön otti eläkkeen, hän ei saanut vastaavaa veroetua. Verotus ei myöskään suosi yhtä vahvasti palkansaajaa, joka jatkaa työssä entiseen tapaan ja ottaa sen rinnalle osittaisen eläkkeen. Tulotaso kyllä nousee, mutta samalla nousee myös veroprosentti – tosin veroprosentin nousu on pienempi kuin se olisi pelkän palkkatulon noustessa.

4 Päätyneet eläkkeet

Vuoden 2022 loppuun mennessä oli päättynyt lähes 42 000 osittaista vanhuuseläkettä (taulukko 7). Näistä 12 000 päättyi viime vuonna. Osittainen vanhuuseläke voi päättyä toisen eläkkeen alkamiseen tai kuolemaan. Lähes kaikki osittaiset eläkkeet ovat päätyneet varsinaisen vanhuuseläkkeen alkamiseen – 1 000 on saanut työkyvyttömyyseläkkeen. Eläkkeensaajan kuolemaan on päättynyt reilut 600 eläkettä.

Viime vuonna päättyi 12 500 osittaista vanhuuseläkettä, joista reilut 200 päättyi jostain muusta syystä kuin varsinaisen vanhuuseläkkeen alkamisen vuoksi. Joukkoon sisältyi 150 kuollutta. Päätyneistä eläkkeistä lähes 11 000 oli 50 prosentin tasoisia.

Viime vuonna päätyneistä eläkkeistä yhdeksän kymmenestä oli 50 prosentin tasoisia ja ne olivat euromäärältään keskimäärin 870 €/kk. Näitä eläkkeitä oli maksettu keskimäärin 29 kuukautta.

Viime vuoden loppuun mennessä lukumääräisesti eniten eläkkeitä on päättynyt vuonna 1957 syntyneillä – yli 11 000 eläkettä. Määrä ylittää parilla sadalla edellisen ikäluokan henkilömäärän. Vuonna 1957 syntyneiden eläkkeistä 10 600 on päättynyt varsinaisen vanhuuseläkkeen alkamiseen. Ikäluokan suuri henkilömäärä selittyy ainakin osittain vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttämällä. Heillä on myös ollut mahdollisuus olla edellisiä ikäluokkia pitempään osittaisella vanhuuseläkkeellä ennen vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttämistä. Vaikka nuorimmatkin vuonna 1957 syntyneistä täyttivät vanhuuseläkkeen alaikärajan jo vuonna 2021, kaikki eivät ole siirtyneet varsinaiselle vanhuuseläkkeelle. Viime vuoden lopussa tästä ikäluokasta 1 400 sai osittaista vanhuuseläkettä.

Taulukko 7.

Vuonna 2022 ja 2017–2022 päätyneet osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet päättymissyyn mukaan.

Syntymä- vuosi	Vuonna 2022 päätyneet eläkkeet				Vuosina 2017–2022 päätyneet eläkkeet			
	Kaikki	Vanhuus- eläke	Muu eläke	Kuolleet	Kaikki	Vanhuus- eläke	Muu eläke	Kuolleet
Kaikki	12 475	12 258	68	149	41 813	40 157	1 028	628
1949–1955	542	542	-	-	10 653	10 476	83	94
1956	575	571	-	4	10 868	10 522	235	111
1957	2 684	2 669	-	15	11 086	10 609	329	148
1958	8 526	8 434	60	32	8 974	8 504	357	113
1959–1961	148	42	8	98	232	46	24	162

Lähes kaikki muulle eläkkeelle siirtyneet ovat tähän mennessä päätyneet työkyvyttömyyseläkkeelle, joista täysiä eläkkeitä on ollut 850.

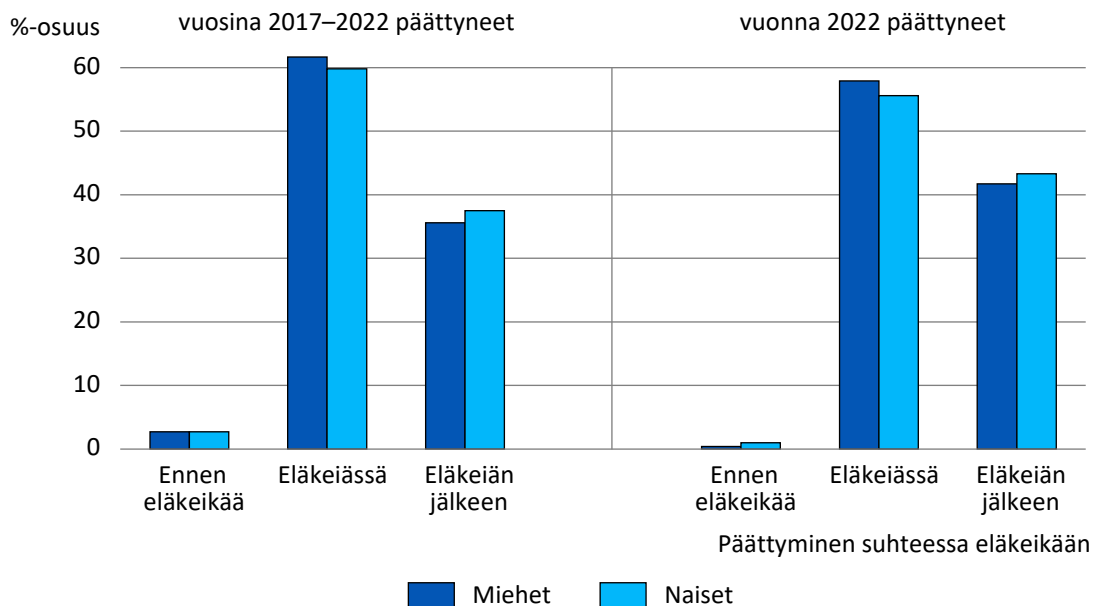
Yksi tämän eläkkeen tavoitteista on auttaa suomalaisia jaksamaan paremmin työuran viimeisinä vuosina työelämässä ja samalla jatkamaan työntekoa yli vanhuuseläkkeen alaikärajan. Vielä on ennenaikaista tehdä lopullisia johtopäätöksiä työnteon jatkamisesta yli eläkeiän osittaisen vanhuuseläkkeen avulla.

Varsinaiselle vanhuuseläkkeelle oli siirtynyt viime vuoden loppuun mennessä yli 40 000 osittaista vanhuuseläkettä saanutta. Näistä vajaat 35 000 oli alkanut ennen vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttämistä. Muutama prosentti jäi varsinaiselle vanhuuseläkkeelle ennen oman ikäluokan eläkeikää (kuvio 13). Osittaisen vanhuuseläkkeen valinneista 60 prosenttia jäi täydelle vanhuuseläkkeelle eläkeiässä ja reilu kolmannes siirtyi vanhuuseläkkeelle vasta oman ikäluokan vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttämisen jälkeen. Vuonna 2022 osittaiset vanhuuseläkkeet päättyivät hieman aikaisempaa useammin vasta vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen.

Varsinaisen vanhuuseläkkeen alkamista lykkäsi vähintään vuodella 15 prosenttia osittaisen vanhuuseläkkeen päättäneistä. Naiset jäivät hieman miehiä useammin varsinaiselle vanhuuseläkkeelle eläkeiän täyttämisen jälkeen. Ero ei kuitenkaan ollut suuri.

Kuvio 13.

Päättyneiden osittaisten vanhuuseläkkeiden jakautuminen suhteessa vanhuuseläkeikään, ennen eläkeikää alkaneet eläkkeet.

5 Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työnteko

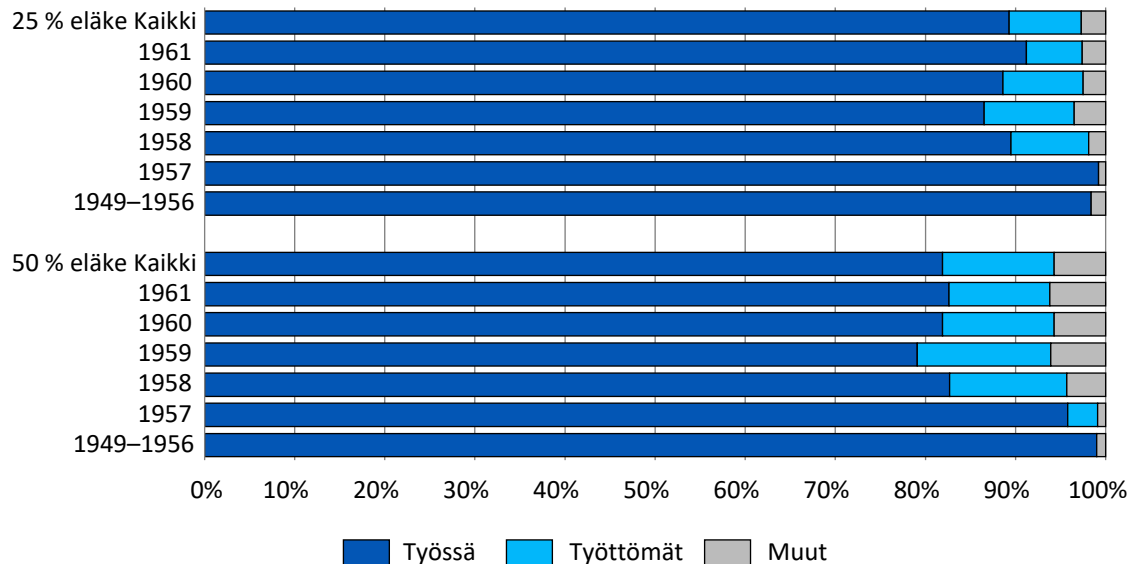
Kun osa-aikaeläke korvattiin osittaisella vanhuuseläkkeellä, lainsäätäjän perusajatuksena oli, että uusi eläkemuoto kannustaisi jatkamaan työntekoa eläkkeen rinnalla. Vähentämällä työntekoa viimeisinä työvuosina, työn kuormitus kevenisi ja työura saattaisi pidentyä. Työnteon vähentäminen ei kuitenkaan merkitsisi tulojen romahtamista, koska eläke paikkaisi ansioiden pudotusta. Myöskään eläkekarttuma ei juuri kärsisi, jos työssä jatkaisi yli oman vanhuuseläkeiän. Eläkeaikana tehty työ kartuttaisi uutta eläkettä ja osaan eläkkeestä saisi lykkäyskorotuksen. Yhdessä ne kompensoisivat varhennusvähennyksen leikkausvaikutusta lopullisessa vanhuuseläkkeessä.

5.1 Osittaisen vanhuuseläkkeen valitsevat työssä käyvät

Vuonna 2022 osittaisen vanhuuseläkkeen 50-prosenttisena ottaneista 82 prosenttia ja 25-prosenttisena ottaneista 89 prosenttia oli työssä ennen osittaista vanhuuseläkettä (vuoden 2021 lopussa). Työttömien osuus oli 12 prosenttia 50 prosentin eläkkeen nostaneilla ja muilla hieman pienempi (kuvio 14). Lähes kaikki vanhuuseläkkeen alaikärajan ylittäneet ja osittaisen vanhuuseläkkeen valinneet olivat työssä. Miesten ja naisten välillä ei ollut suuria eroja työ- ja työttömyystilanteessa: naisista suurempi osa oli työssä, kun taas miesten puolella työttömien osuus oli suurempi.

Kuvio 14.

Osittaisen vanhuuseläkkeen vuonna 2022 ottaneiden työtilanne 31.12.2021.

5.2 Työnteko jatkuu myös osittaisen vanhuuseläkkeen rinnalla

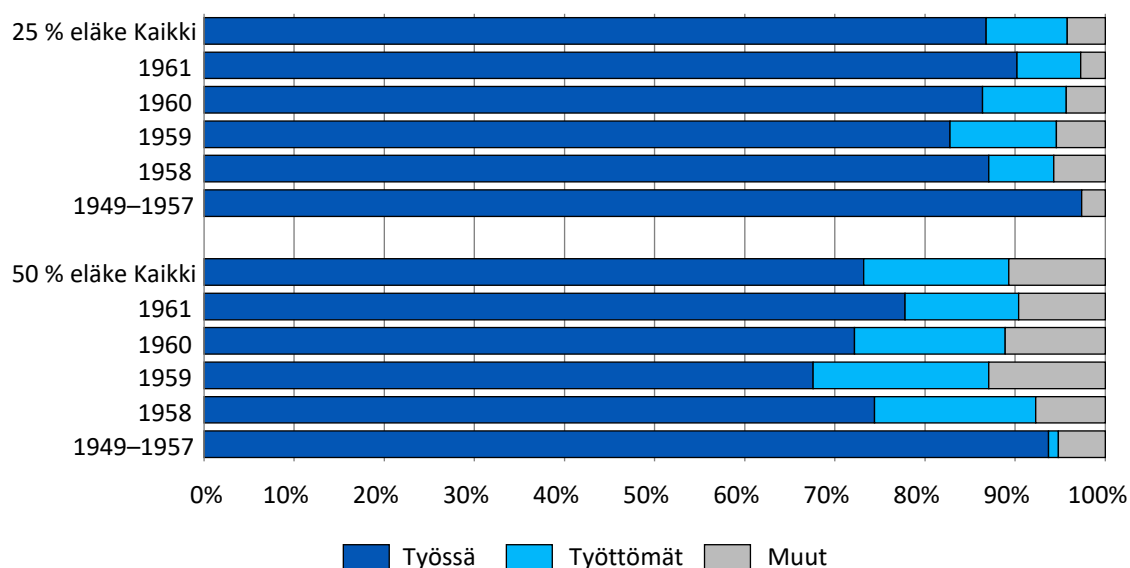
Suurin osa osittaisen vanhuuseläkkeen valinneista jatkaa työssä eläkkeen rinnalla (kuvio 15). Työssä käyvien osuus vaihtelee ikäryhmän ja eläketason mukaan, mutta vähenee jonkin verran tilanteesta ennen eläkkeen nostamista. Vuonna 2022 eläkkeen 25-prosenttisena valinneista 87 prosenttia jatkoi työntekoa, kun 50-prosenttisen eläkkeen valinneista näin teki 73 prosenttia.

Vuonna 2022 osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneista yli 80 prosenttia oli työssä ennen eläkkeen ottamista. Näistä työssä olleista 90 prosenttia oli työssä myös vuoden 2022 lopussa eli he jatkoivat työntekoa. Työssä jatkaneiden osuus nousi kymmenisen prosenttia edellisvuodesta. Prosenttiosuutta nostivat merkittävästi vuoden 2022 lopulla eläkettä hakeneet, jotka olivat pääsääntöisesti työelämässä.

Ennen vuotta 1958 syntyneet ovat täyttäneet 65 vuoden iän viimeistään vuoden 2022 lopussa, joten heidän joukossaan työttömiä ei juuri ole⁷. Sen sijaan nuoremmissa ikäluokissa työttömien osuus nousee lähelle 20 prosenttia. Osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneiden työttömyysaste on selvästi korkeampi kuin koko ikäluokalla⁸. Työttömien osuus on selvästi suurempi myös 50 prosentin tasoisen eläkkeen valinneissa kuin 25 prosentin eläkkeen ottaneissa.

Kuvio 15.

Osittaisella vanhuuseläkkeellä 31.12.2022 olleiden jakautuminen työssäolon mukaan.

7 Työttömyyspäivärahaa maksetaan vain 65 vuoden ikään saakka.

8 Vuonna 2022 työttömyysaste 61-vuotiailla oli 8,1 % ja 62-vuotiailla 9,6 %. Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus [verkojulkaisu]. ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus.

5.3 Osittaisen vanhuuseläkkeen valinneiden ansiotaso

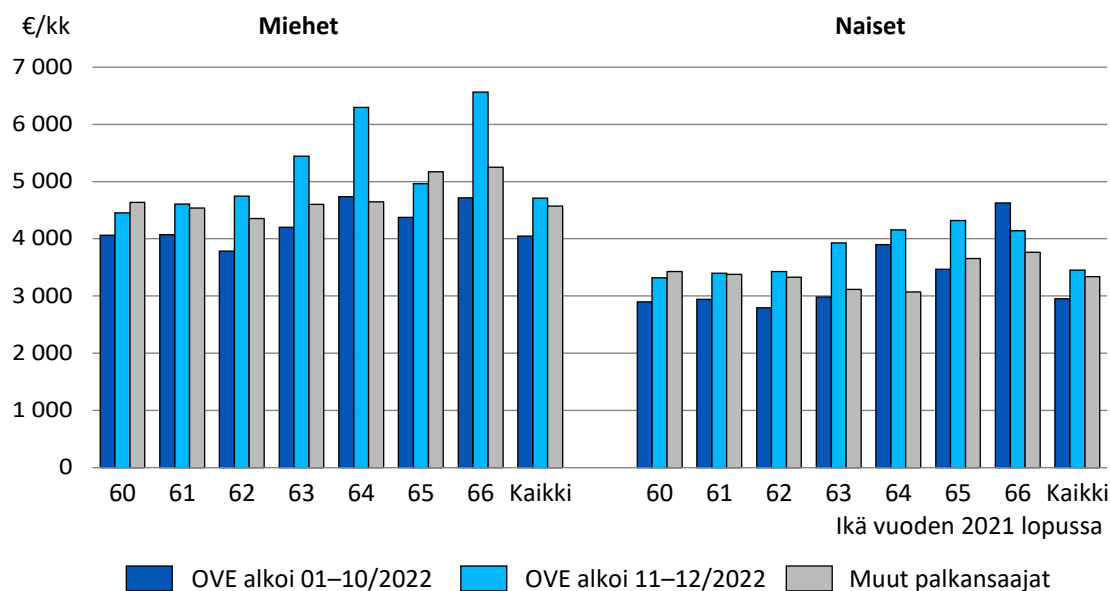
Ansiotaso ennen osittaista vanhuuseläkettä

Osittaisen vanhuuseläkkeen valinneiden keskiansiot⁹ ennen eläkkeen ottamista eivät eroa merkittävästi muiden samanikäisten palkansaajien keskiansioista. Heistä enemmistö on ollut tavallisia yli 60-vuotiaita työssä käyviä palkansaajia, jotka haluavat kenties hieman keventää työuran viimeisten vuosien työkuormaa. Nuorimmissa ikäluokissa keskimääräiset kuukausiansiot ovat olleet hieman matalampia kuin muiden palkansaajien kuukausiansiot (kuvio 16). Kuviossa muutokset ovat pieniä edellisiin vuosiin verrattuna, jos katsotaan vain tammi-lokakuussa eläkkeen valinneita ja muita palkansaajia. Heillä ansiot olivat samalla tavalla hieman matalampia kuin muiden saman ikäisten palkansaajien. Sen sijaan 64-vuotiaista alkaen keskiansio nousee yli muiden palkansaajien keskiansion.

Vuoden 2022 marras-joulukuussa osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneiden palkansaajien keskiansio oli vuoden 2021 joulukuussa selvästi korkeampi kuin muilla. Erityisen suuri ero oli 63- ja 64-vuotiailla. Vuoden 2022 lopulla he olivat jo pääsääntöisesti vanhuuseläkkeen alaikärajan ylittäneitä. Ero on merkittävä myös 66-vuotiailla miehillä, mutta heitä on vähän ja ansiotason hajonta suuri.

Kuvio 16.

Vuoden 2022 tammi-lokakuussa ja marras-joulukuussa osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneiden sekä muiden työssä olleiden palkansaajien keskiansio joulukuussa 2021 (€/kk).

⁹ Ansioilla tarkoitetaan tässä yhteydessä palkansaajan työeläkevakuutettua palkkaa.

Ansiotason muutos osittaisella vanhuuseläkkeellä

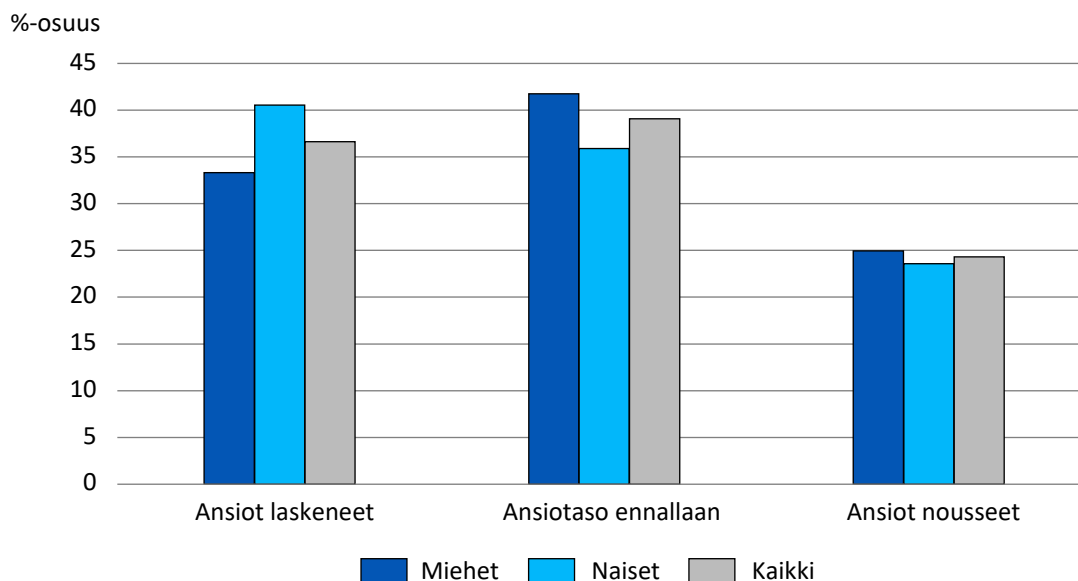
Kiintoisa kysymys on, vähentävätkö osittaisen vanhuuseläkkeen ottaneet työntekoa ja jos vähentävät, minkä verran. Vastausta voidaan hakea tarkastelemalla osittaisen vanhuuseläkkeen valinneiden ansioita ennen eläkettä ja eläkkeen aikana¹⁰. Lähes 40 prosentilla ansiot näyttäsivät laskevan ainakin hieman eläkkeen ottamisen jälkeen.

Ansiotulot palkkatyössä laskivat 40 prosentilla naisista ja kolmasosalla miehistä osittaisen vanhuuseläkkeen rinnalla. Heistä varmasti moni vähensi myös työpanostaan. Vuosiansioista päätellen yli 40 prosenttia miehistä ja 35 prosenttia naisista jatkoi palkkatyössä entiseen tapaan, vaikka saivat rinnalle myös osittaisen vanhuuseläkkeen. Heillä osittaisen vanhuuseläkkeen nostaminen ei siis vaikuttanut merkittävästi palkkatuloihin.

Neljäsosalla sekä naisista että miehistä palkkatulot nousivat eläkeaikana. Epäilemättä tässä joukossa on henkilöitä, joiden ansiot putosivat normaalitasosta vuonna 2020 koronan vuoksi ja palautuivat myöhemmin koronaa edeltävälle tasolle, mikä nostaa osittaisen vanhuuseläkkeen aikaiset ansiot vuonna 2022 vertailuvuotta suuremmiksi.

Kuvio 17.

Ansiotason muutos osittaisen vanhuuseläkkeen aikana eläkettä edeltävään aikaan verrattuna, 50 prosentin tasoisen osittaisen vanhuuseläkkeen valinneet vuonna 2021.

10 Vuosien 2022 ja 2020 indeksoituja vuosiansioita on verrattu niillä osittaisen vanhuuseläkkeen saajilla, jotka ovat ottaneet osittaisen eläkkeen vuonna 2021 ja saivat sitä edelleen vuoden 2022. Kun tarkastelu rajataan 50 prosentin eläkkeen valinneisiin ja koko vuodet 2022 ja 2020 työssä olleisiin palkansaajiin, tarkastelujoukkoon jäi 3 700 henkilöä, joista naisia oli 1 700.

Ansiotaso osittaisella vanhuuseläkkeellä

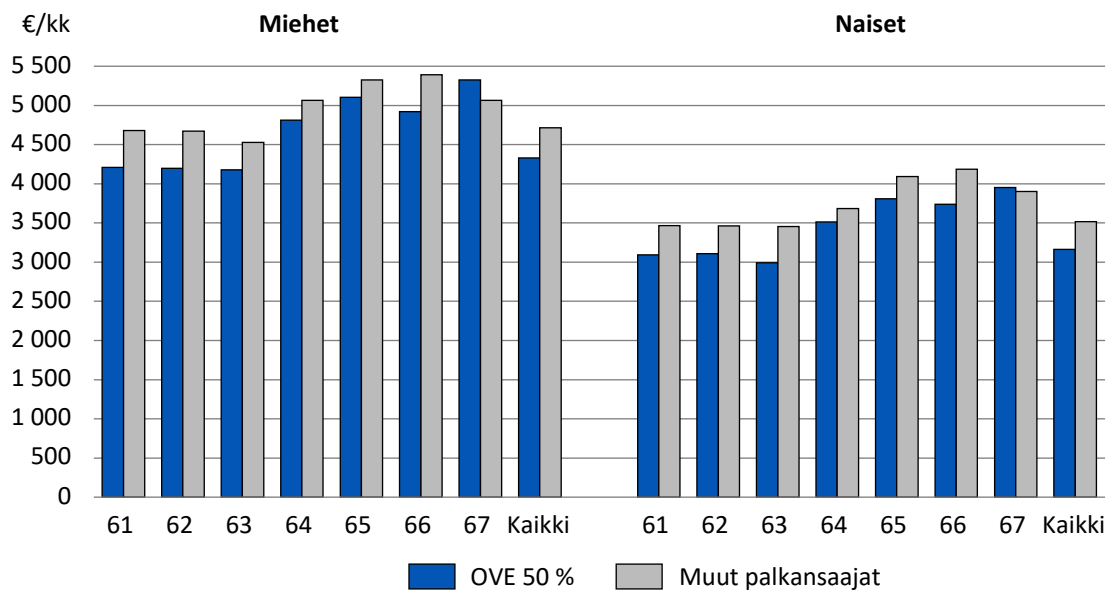
Osittaista vanhuuseläkettä saavien kuukausiansio oli keskimäärin kymmenen prosenttia matalampi kuin muiden vastaavan ikäisten palkansaajien, jotka eivät saaneet eläkettä (kuvio 18). Prosentuaalinen ero oli samaa luokkaa sekä miehillä että naisilla. Euroina miesten keskiansio osittaisen eläkkeen rinnalla oli lähes 400 €/kk pienempi kuin muiden palkansaajien, naisilla ero oli 350 €/kk.

Nuorimmissa ikäluokissa ero osittaista vanhuuseläkettä saaneiden ja muiden palkansaajien välillä oli keskimääräistä suurempi ja se pienenee vanhemmissa ikäryhmissä. Vanhimmissa ikäryhmissä joukko on pieni ja valikoitunut, joten sen vaikutus kokonaistulon on vähäinen.

Osittaisen vanhuuseläkkeen valinneiden keskipalkat ennen eläkettä eivät merkittävästi eroa muiden palkansaajien tuloista, mutta laskevat eläkkeen alkamisen jälkeen. Vaikka kuukausiansio laskee muiden palkansaajien alapuolelle, kokonaisuutena eläkkeen ottaneiden toimeentulo ei jää jälkeen muista. Osittainen vanhuuseläke nostaa naisten kokonaistulon samalle tasolle muiden palkansaajien ansiotulojen kanssa. Miesten keskimääräiset kuukausitulot nousevat eläkkeen myötä hieman muiden palkansaajien tuloja suuremmiksi.

Kuvio 18.

Vuoden 2022 lopussa osittaista vanhuuseläkettä saaneiden ja muiden palkansaajien keskiansio joulukuussa 2022 (€/kk), 50 prosentin tasoiset eläkkeet.

6 Työuraeläke

Työuraeläke luetaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, ja sitä maksetaan vain oman ikäluokan vanhuuseläkeiän alarajan täyttämiseen saakka. Ensimmäiset työuraeläkkeet maksettiin vuonna 2018 syntymävuosiluokkaan 1955 kuuluneille. Heillä vanhuuseläkkeen alaikäraja oli 63 vuotta ja 3 kuukautta, joten eläkettä maksettiin korkeintaan kolmen kuukauden ajan. Sen jälkeen eläke jatkui vanhuuseläkkeenä. Viime vuonna (2022) enintään vuoden ja kolmen kuukauden mittaiselle työuraeläkkeelle saattoivat hakeutua vuonna 1959 syntyneet. Myös osa vuonna 1958 syntyneistä saattoi vielä viime vuonna saada työuraeläkkeen.

6.1 Työuraeläkkeen myöntämisen edellytykset

Ikäraja

Työuraeläkkeeseen on ollut oikeus vuonna 1955 tai sen jälkeen syntyneillä. Eläke voidaan myöntää aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Vuonna 1965 tai sen jälkeen syntyneillä työuraeläkkeen alaikäraja on kaksi vuotta alempi kuin ikäluokan alin vanhuuseläkeikä.

Työuraeläke päättyy ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämiskuukauden lopussa, jolloin se muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Työuraeläke ei voi alkaa ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen. Työuraeläkkeen sijaan myönnetään vanhuuseläke, jos

- työuraeläkkeestä on ennakkopäätös ja sen saanut henkilö ilmoittaa haluavansa jäädä työuraeläkkeelle ajankohdasta, jolloin hän on jo täyttänyt alimman vanhuuseläkeikänsä tai
- työuraeläkkeestä on haettu suoraan lopullinen päätös ja hakija on ilmoittanut jäävänsä työuraeläkkeelle ikäluokkansa alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen.

Ennakkopäätös työuraeläkkeestä voi olla voimassa enintään ikäluokan alimpaan vanhuuseläkeikään asti.

Rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttava työhistoria

Työuraeläkkeen saamisen yhtenä edellytyksenä on, että työntekijä tai yrittäjä on työskennellyt päätoimisesti vähintään 38 vuotta työssä, joka on ollut rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavaa.

Rasittuneisuutta ja kuluneisuutta arvioitaessa edellytetään, että työ on merkittävässä määrin sisältänyt yhtä tai useampaa seuraavista kuudesta tekijästä:

1. suurta lihasvoimaa edellyttäviä tai lihaksia pitkäkestoisesti kuormittavia työliikkeitä
2. hengitys- ja verenkiertoelimistön erityisen voimakasta kuormittumista
3. kuormittavia ja hankalia työasentoja
4. voimaa tai suurta nopeutta vaativia toistuvia työliikkeitä tai työliikkeitä, jotka sisältävät samanaikaisesti käsien puristusta, kiertoa ja voimaa
5. työskentelyä erityisen vaativassa ja poikkeuksellista henkistä kuormitusta aiheuttavassa vuorovaikutteisessa työssä tai
6. työskentelyä jatkuvaa varuillaan oloa tai erityistä tarkkaavaisuutta edellyttävässä tehtävässä, jossa on korkea tapaturman tai onnettomuuden riski tai ilmeinen väkivallan uhka.

Arvioitaessa em. rasittuneisuutta ja kuluneisuutta otetaan huomioon lisäävinä tekijöinä myös

- työn poikkeukselliset fysikaaliset tekijät (esim. poikkeukselliset lämpöolosuhteet, melu yms.)
- kuormitusta lisäävien suojarusteiden käyttö
- toistuvaa yötyötä sisältävä tai muutoin kuormittava vuorotyö sekä
- toistuvat pitkät työvuorot.

Työn rasittavuutta ja kuluttavuutta arvioitaessa ei oteta huomioon työntekijän yksilöllisiä ominaisuuksia, vaan arvio tehdään objektiivisesti kenen tahansa tekemänä työnä riippumatta esimerkiksi henkilön iästä, sukupuolesta tai muusta henkilöön liittyvästä tekijästä. Arvioon ei vaikuta myöskään työntekijän oma kokemus työn rasittavuudesta ja kuluttavuudesta eikä niitä osoittavia tekijöitä ole sidottu ammatteihin.

Työkyvyn arviointi

Työuraeläke on työkyvyttömyyseläke, ja sen saaminen edellyttää työkyvyn heikentymistä sairauden, vian tai vamman vuoksi. Henkilön työkyvyn heikentymisen pitää olla pysyvää. Vaadittava työkyvyn alenema on kuitenkin pienempi kuin työkyvyttömyyseläkkeessä. Työuraeläkkeessä ei edellytetä vuoden yhtäjaksoista työkyvyn heikentymistä eikä sairauspäivärahan ensisijaisuusajan täyttymistä. Työuraeläkkeessä ei myöskään määritellä työkyvyttömyyden alkamispäivää, ja eläketapahtumapäivä on aina eläkkeen alkamista edeltävän kuukauden viimeinen päivä.

Työuraeläkkeen saamisen edellytyksenä on, että henkilön työkyky on heikentynyt sairauden, vian tai vamman vuoksi vähemmän kuin täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää. Työkyvyn tulee olla heikentynyt vähemmän kuin 3/5. Työkyvyn heikentymistä koskeva edellytys on käytännössä aina lievempi kuin 60 vuotta täyttäneen henkilön ammatillisen työkykyarvion perusteella myönnettävässä täydessä

työkyvyttömyyseläkkeessä. Mikäli työuraeläkettä hakenut henkilö täyttää täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen edellytykset, hänelle myönnetään kyseinen eläke.

Myös osatyökyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavalla tavalla työkykynsä menettänyt henkilö on oikeutettu työuraeläkkeeseen. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että henkilöllä on muiden edellytysten täytyessä oikeus työuraeläkkeeseen myös, jos henkilön työkyky on heikentynyt vähemmän kuin 2/5 eli vähemmän kuin osatyökyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää. Jos henkilö täyttää sekä työuraeläkkeen että osatyökyvyttömyyseläkkeen myöntämisen edellytykset, hän voi valita kumman eläkkeen ottaa.

6.2 Työuraeläkkeen hakeminen ja eläkkeen määrä

Kun työuraeläkehakemus tulee vireille eläkkeen alaikärajan täyttämishetkellä tai ennen sen täyttämistä, edellytyksenä on, että työuraeläkkeen alaikärajan täyttämispäivänä rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavan työn päättymisestä on kulunut enintään vuosi, tai työ jatkuu edelleen.

Työuraeläkkeen määrä on eläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke. Eläkkeeseen ei sisälly tulevan ajan osuutta kuten muihin työkyvyttömyyseläkkeisiin.

6.3 Eläkkeen peruuttaminen ja lakkauttaminen

Työuraeläkepääätös voidaan peruuttaa, jos hakija ilmoittaa valitusajan kuluessa, ettei halua myönnettyä eläkettä. Jos eläkepääätös on ehtinyt tulla lainvoimaiseksi, eläkettä ei voi enää peruuttaa. Työuraeläkettä ei voi myöskään lakkauttaa.

Työuraeläkkeen maksaminen kuitenkin keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään, jos eläkkeensaaja on ansiotyössä ja ansiot ylittävät 855,48 €/kk (vuoden 2022 tasossa) vähintään kolmen kuukauden ajan. Eläkkeen lepäämisen aikana henkilön työansioille ei ole ansaintarajaa. Työuraeläkkeen aikaisista ansioista karttuu uutta työeläkettä 1,5 prosenttia vuodessa.

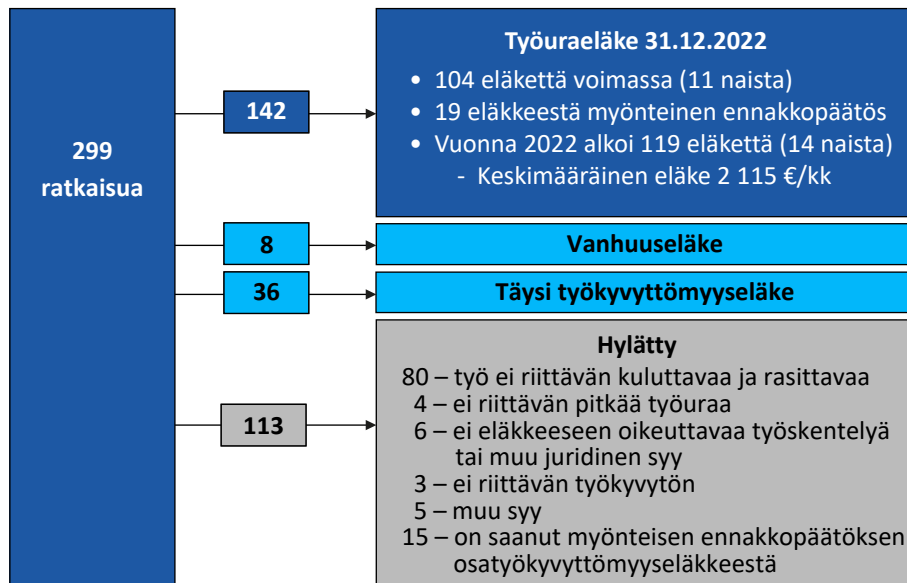
6.4 Työuraeläkehakemusten ratkaisut ja työuraeläkkeet

Vuoden 2022 loppuun mennessä työuraeläkettä on hakenut yli 900 henkilöä. Viime vuonna tehtiin 300 työuraeläkkeisiin liittyvää eläkepääätöstä (kuvio 19). Jos työuraeläkkeen hakijalla on oikeus työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeeseen, hänelle myönnetään ensisijaisesti tämä yleensä suurempi eläke työuraeläkkeen sijaan. Viime vuonna 44 hakijalle myönnettiin suoraan vanhuuseläke tai täysi työkyvyttömyyseläke

Viime vuonna työuraeläkettä koskevista hakemuksista hylättiin 113, joista kuitenkin 15 sai myönteisen ennakkopäätöksen osatyökyvyttömyyseläkkeeseen. Yleisin hylkäyssyy on ollut työuraeläkkeeseen vaadittavan työskentelyn keston ja rasittavuuden riittämättömyys. Kaksi kolmesta työuraeläkettä hakeneesta sai myönteisen eläkepääätöksen.

Kuvio 19.

Työuraeläkehakemusten ratkaisut vuonna 2022.

Koska työuraeläke päätetään vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttämiseen, eläkeaika on lyhyt. Viime vuoden lopussa eläkkeitä oli voimassa vain hieman enemmän kuin niitä oli ehtinyt päättyä (taulukko 8). Vuoden 2022 lopussa työuraeläkkeellä oli 93 miestä ja 11 naista. Eläke oli suuruudeltaan keskimäärin 2 150 €/kk.

Viime vuonna työuraeläke alkoi 105 miehellä ja 14 naisella. Kolme neljästä eläkkeestä on myönnetty tuki- ja liikuntaelinsairauksien perusteella. Niiden osuus myönnettyistä eläkkeistä on lisääntynyt. Työuraeläkkeelle siirtyneillä on pitkä työhistoria. Viime vuonna työuraeläkkeelle siirtyneillä oli takanaan keskimäärin reilut 39 vuotta työeläkevakuutettua työuraa eläkkeen alkamista edeltävän vuoden (2021) loppuun mennessä.

Taulukko 8.

Työuraeläkehakemukset ja -eläkkeet 2018–2022.

	2018	2019	2020	2021	2022
Hakijoita	101	111	208	266	352
– Julkiselta sektorilta	13	20	36	38	66
Alkaneet eläkkeet	21	27	72	84	119
– Keskieläke €/kk	1 870	2 081	2 173	2 074	2 115
Päätyneet eläkkeet	16	17	26	60	96
31.12. voimassa olleet eläkkeet	5	15	62	75	104
– Keskieläke €/kk	2 080	2 150

Eläketurvakeskuksen
tilastoja

Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke

Uudet eläkelajit 2022

Vuodesta 2017 alkaen osittainen varhennettu vanhuuseläke on tarjonnut mahdollisuuden ottaa karttuneesta eläkkeestä puolet maksuun 61 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Työuraeläke otettiin käyttöön vuotta myöhemmin ja on tarkoitettu pitkän ja rasittavan työuran tehneille 63-vuotiaille ennen varsinaista vanhuuseläkettä. Julkaisussa tarkastellaan näiden eläkkeiden kehitystä vuoden 2022 loppuun mennessä. Tilasto kattaa keskeisimmät tilastotiedot alkaneista eläkkeistä ja eläkkeensaajista. Lisäksi se sisältää tietoja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen valinneiden työnteosta ja ansiotasosta.

Eläketurvakeskuksen tilastoja

Eläketurvakeskus on lakisäätöinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Tilastoja-sarjassa julkaistaan tilastotietoja eläketurvan eri alueilta. Tilastot perustuvat eläkejärjestelmän rekisteritietoihin.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN